

Apologia brevis Iohannis Iacobi Grynaei, in qua primum respondet ad criminationes Iacobi Andreae, nuper editas in Scripto, cuius titulum auctor esse voluit: Confutatio Disputationis de Coena Domini Heydelbergae 4. Aprilis 1584. habita, & in Admonitione sua de Synopsi illius Disputationis: deinde graves caussae exponuntur propter quas nec sibi, nec alijs honestis & bonis viris ad Iacobi Andreae monstrosas calumnias posthac respondendum: sed legitimae Synodi Iudicio rem permittendam censet: Postremò praecipua quaedam eiusdem Sophismata & calumnias in gratiam piae iuventutis, confutat.

<https://hdl.handle.net/1874/423577>

92
2
Apologia brevis

IOHANNIS IACOBI GRYNÆI, IN QVA

PRIMUM RESPONDET AD CRIMINATIONES Iacobi Andreæ, nuper editas in Scripto, cuius titulum auctor esse voluit: *Confutatio Disputationis de Cœna Domini Heydelbergæ 4. Aprilis, 1584. habita, & in Admonitione sua.*

de Synopsi illius Disputationis:

DEINDE GRAVES

CAUSSAE EXPONUNTUR, PROPTER QUAS NEC SIBI, NEC ALIJS HONESTIS & BONIS VIRIS AD IACOBI ANDREÆ MONSTROFAS CALUMNIAS POSTHAC RESPONDENDUM: SED LEGITIMA SYNODI IUDICIO REM PERMITTENDAM, CENSET: POSTREMÒ, PRÆCIPUA QUADAM EIUSDEM SOPHISMATA & CALUMNIAS IN GRATIAM PIA INVENTUTIS, CONFUTAT.

PSAL. 120. V. 2. 3. 4.

Iehouah libera animam meam ab ore falsiloquo: à lingua fraudulenta. Quid dabit tibi, & quid addet tibi lingua tua fraudulenta? Est velut sagittæ robusti acutæ & carbones Iuniperorum.

Typis Matthæi Harnisch.

clb. 1b. LXXXIIII.

Apologia

IOHANNIS I A

COELETII IN OVA

DE VITAE

DE VITAE

DE VITAE

DE VITAE

DE VITAE

DE VITAE

DE VITAE

DE VITAE

DE VITAE

DE VITAE

DE VITAE

Typ. H. H. H. H.

H. H. H. H.

Programma.

Manifesta sunt argumenta hominis traditi à Deo in mentem omnis iudicij expertem, facere quæ minimè conueniebat; oppletum esse inuidia & malignitate: susurrone, obtrectoriè, contumeliosum, superbum, gloriosum, inuentorem malorum, charitatis expertem, implacabilem, immisericordem deniq; esse.

Hæc autem omnia Iacobus Andreæ multis iam annis fecisse, & etiamnum agere Scripta & Acta illius, ac imprimis truculentissima illius Scripta, contra Disputationem Heydelbergensem, de Eucharistia, habitam (in qua nec dicto, nec factò læsus fuit) recens edita testantur. In his enim non solum Conseruos hostiliter cædit, & deformat iniuriis & mendaciis putidissimis: sed etiam viros politicos virtute & auctoritate ac meritis grauissimos; inhumanissimè traducit: mortuos quin etiam refodit, qui per fidem hac vita defuncti ad Christum Iesum migrauerunt, eisq; maledicit: nec Ecclesiarum reformatarum ex præscripto verbi Dei, nec piorum Magistratuum, qui atrocissima contumelia, per latera piè docentium afficiuntur, vlla ratione habita. Ac si Sophismata illius spectes, reuera fons est aqua carens, nebula à turbine agitata, ac prætumidam vanitatem loquendo per carnis cupiditates lasciuas, eos inescat, qui verè effugerant eos, qui in errore versantur.

Itaque Pii omnibus, qui ab eo maledictis proscinduntur, est abstinendum ab indignatione: & Deus

orandus, vt si minus meliorem mentem eidem largiri velit: ipse eum tandem compescat. Neque verò illi maledicti nota impingenda: sed potius cum Michaele Archangelo posthac dicendum: *Increpet te Dominus.*

Vt tamen Iuuentus pia & veritatis studiosa, qualibus etiam argumentis Iacobus Andreas, contra nos pugnet, videat, eorumque vanitatem deprehendat, præcipua quædam attexemus in fine. Facile enim erit, hominibus emunctæ naris, ex plumbeis vnguibus, leonem plumbeum, cui tamen os luteum est, & aspidis venenum sub labiis, lingua autem perambulans ubiq; in terra, dignoscere.

PIO

P I O L E C T O R I , G R A -

tiam & pacem à Deo Patre & Domino nostro

Iesu Christo, precatur Iohan. Iacobus Grynæus.

*G*ratias ago toto pectore Domino meo Iesu Christo, quòd is mihi dedit, ut veritatem & pacem diligam & inquiram, & ut vtriusq; causa, diuturnam quorundam hominum offensam, Iniquaxiam, & iniurias minimè vulgares patienter ferendo superare: nec certè vnquam pro insensissimis hostibus, Dominum Iesum precari, ut eis meliorem mentem largiri dignaretur, desisterem. Et si autem, me hominem, à quo nihil humani omninò alienum est, atrocissimo, recens edito, Scripto Iacobi Andrea (in quo hic vir verecundia fines pridem egressus, seipsum potius, quàm me Christi Iesu infirmum organum ignominia exposuit, & malè tractauit:) aduersus Orthodoxam Disputationem Heydelbergensem, de Eucharistia, à me pridem, mandatu Illustrissimi Principis ac Domini, D. IOHANNIS CASIMIRI, Comitum Palatini, &c. habitam, me affici non nihil potuisse, animaduerto: quia tamen assidue meditator illud Petri Apostoli, (si probris afficimini in nomine Christi, beati estis: quoniam & gloriæ & Dei Spiritus super vos requiescit: qui quod ad illos quidem attinet, blasphematur: quod ad vos autem, glorificatur. 1. Pet. 4. 14.) cum Dauide pronuncio lato corde: Sinite illum, ut mihi, aliisque bonis viris, maledicat: quia dixit ei Iehouah. Forsitan respiciet Iehouah ad afflictionem nostram, & reddet nobis Iehouah bonum pro maledictione eius hodiè, 1. Sam. 16. 11. 12. Scio etiam tam esse honesta multorum piorum, in multis locis de me iu-

A P O L O G I A

4
dicia (Iesu Christi animorum religiosorum conciliatoris, ductu & auspicijs, mihi conciliata) ut nullius unquam Iacobi Andreae, iniqua praiudicia, mihi quidem sint admodum extimescenda. Longè autem alia ratione meam tuebor innocentiam, & sanctum in tuenda veritate & pace studium, quàm quaille, odio & amulatione ardens, & quacung; dicebat spèdida bilis euomens, est usus. Veritate enim, charitateq; certabo: vanitatem & odium, quibus me oppugnari sentio, sumi euanescentis instar discutienda esse, persuasum habens. Iniquissimo ipsius praiudicio, opponam grauisimorum hominũ liberale de me iudicium: ut intelligat cordatus lector, tam verè Iacobum Andreae, mihi hypocrisin, perfidiam, leuitatemq; obijcere: quàm verè olim in Synodo Tyria, beato Athanasio, obiecta sunt hæc tria ingentia scelera, Magiæ exercitia, cædes Arsenij, & Adulterium.

Ut autem ex toto meo corde Deum oro, Iacobo Andreae, & me & alios honestissimos clarissimosq; homines, Ecclesias quin etiã Christi, qua aliena sunt ab ubiquitario dogmate, præter omne meritum nostrum, præterq; omnẽ iustam causam) maledictis proscindenti, ut clementer ignoscat: detq; ei ut tandè desinat eos, qui Iesu Christi sanctũ nomen per fidem inuocant, hostiliter insectari: ita quoq; eundẽ Deum oro, ut emitteat lucem & veritatem suam, ut innocentiam meam, & aliorum multorũ, quos ille traducit, ipse vindicet: mihiq; det, ne in hoc Apologetico scripto, quicquam aliud quàm quod ipsi placet, & Ecclesiã usui esse poterit, profiteri possim.

Pios autem & cordatos Lectores, etiam atq; etiam rogo, ut hoc cogitent, etiam mihi & alijs Iesu Christi seruis, per gloriam & ignominia, per conuicia & laudes, seruicndũ esse Domino, qui iudicium omne sibi seruauit: non autem ulli mort alium concedidit: sic, ut seductores nos esse, à quibusdam falsò traducamur, veraces interim simus. 2. Cor. 6. 8.

Vinam

Plenam verò sic instituere defensionem meam possem, ut
 aduersarij tam infesti, & salutis & honori, ea quoq; seruiat.
 Nolim enim meum honorem, & innocentiam in hac causa
 meam, sic tueri, ut cuiusq; alterius existimationi apud bonos,
 vel tantillum, decederet. Deo tamen, qui dat gratiã & gloriã,
 & qui contemptum & opprobrium aufert à pijs: & iusto suo
 iudicio, ad quod lubens sanè prouoco, neutiq; opus habens al-
 terius anteaambulonis violento ductu: rem totam permitto.

Tector autem ex animo, me commiserari vicem, tum huius
 viri, tum similibus, qui Ecclesias & earum fideles Antislites
 dum multumq; oppugnando, & conseruos, sub cruce ob verita-
 tis studium militantes, cadendo, apud prudentes & pios ho-
 mines, fidem omnem, sibi ipsis iam pridem derogauerunt: &
 eorum adduxerunt suam, ut nemo bonus non malit ab illis
 reprehendi, quàm laudari: ne videlicet alicubi peccauisse vi-
 deri possit: sicut & Antisthenes olim censuit: quum eum im-
 probus quidam laudasset, à quo reprehendi malebat: Ego sa-
 ne, nisi historica quadam illius criminationi essent aspersa,
 qua Lectorem rerum olim per actarum inscium, perturbare:
 & amicis meis (quos ad ineundam & tuendam amicitiam
 fidem & constantiam attulisse, sat scio) & imprimis virtu-
 tum & stemmatum laude florenti Nobilitati, cuius praecla-
 ram erga me voluntatem multis iam annis expertus sum,
 scrupulum inijcere possent: non maioris totam hanc crimina-
 tionem fecissem, quàm Luna Canis rabidi aspicientis orbem
 illius, diuturnum Latratum. Placet enim mihi illud Ioan.
 Chrysostomi: Si vis vlciisci, file: & funestam dedisti
 plagam. Et praeclarum hoc distichon sapè repeto.

Pascere liuor iners odio, saturare furore,
 Mors tua facta Deū recta colentis erūt.

Prius autem quàm, quid tum mihi tum alijs bonis viris, quos homo ille infelix, insectatur, faciendum videatur, edicam, breuiter id quod benè (ante complures tamen annos) factum commemorari, simpliciter recitabo: non tam ut rei multis fide dignis hominibus adhuc benè nota, fidem faciam, quàm ut meo exemplo, piam & ingeniosam Iuuenturem admoncam, ne temerè quæuis loca posthac adeat, & sine delectatione suis vitæ, studiorum, & iudicij de controuersis Religionis, duces & consultos consequatur. Cupio enim, & voce & exemplo meo iuuentuti prodesse tantisper, donec me, qui mortalitatis meæ ignarium sentio, in calestem Academiam traducat D. Iesus Christus.

Ante viginti duos annos, quum iam ferè per quadricennium Verbi Dei ministerio functus essem, non sine consilio piorum meorum parentum, refragante tamen mei amantissimo Magistratu, (qui subuerebatur, ne forte aliorum erga me humanitas, redeundi in illa loca, occasionem mihi adimeret) quòd animaduertirem me non satis instructum doctrina Theologica præsidij, omisis, qua offerebantur, conditionibus Ecclesiasticis, Academiam, vberioris cultus ingenij parandi gratia, mihi repetendam duxi. Quod aut quidam hortatores essent, Tubingam potius ut accederem, Academiam Vicinam quàm Vitebergam (quam memoria MELANCHTHONIS cuius scriptorum amantissimus semper fui, delectatus, alioquin eram aditurus) Tubingam me contuli, & in ea Academia vixi per annos duos: ac, nisi fallor, ita vixi honestè, ut paucis, bonisq; notus, & non ingratus, lectiones Theologicae & Philosophicas, cum magna attentione audirem.

Fui autem ea in re infelix, quod in πέρτασιν controuersia Vbiquitaria incidit iuuenis, & eo nomine subtristis, quòd viderem, hostiliter interdum magnos viros perstringi, quos non dubitabam benè de Ecclesia meritos esse, etiam si in doctrina

Trina Eucharistica minus satisfacerent ijs, quos audire & ceritè venerari, ceperam. Quod tamen recens adhuc esset memoria Pauli Constantini Phrygionis, Beurlini, & aliorum piorum doctorum, qui ubiquitariam Chimeram nequaquam professi sunt: & ipse spe profectus me solarer, ita ut iniunctum mihi erat, in ea Academia mansi, per illud biennium: & expertus sum nonnullorum bonorum virorum humanitatem, quam adhuc quoq; celebrare solco.

*Legeram sine iudicio, quadam, D. Lutheri scripta polemica de Cœna Dominica, & accesserat quorundam hominum, quos suspiciebã, quasi quidam Enthusiasmus, qui me tum ob-
stupescit. Ausim ceritè fateri ad Christi gloriam, id mihi tum accidisse, quod prudenter monuit Plinius: Recta ingenia debilitat verecundia: peruersa confirmat audacia.*

Memini autem probè, Iacobum Andream, me exhilarare lato nuntio, de mensuris Disputationibus, mandatu illustriissimi Principis ac Domini, Domini Christophori, Ducis Wirtembergici, & Teccij, &c. instituendis: ac postulare, ut ne respondentis partes, cum exordienda essent, defugerem. Quid facerem? Er am homini commendatus, & quod spes proficendi in studio Theologico affulgere videretur, promptus eram ad omnes istos labores. Sed tamen, alius quidam, suam operam, ni fallor, offerens, in prima illa disputatione, respondentis munere functus est.

Quod autem Iacobo Andrea ocium non esset ad Disputationes singulis mensibus, ut mihi pollicitus eram, instituendas & continuandas: & ordinarias lectiones minimè frequentes, minimè etiam præmeditatas (si plerasq; spectes) haberet: mihiq; integrum non esset diutius Tubinge commorari: factum eandem est, ut meis propinquis & amicis suadentibus, de abitu & eius causa, de publico cogitarem Testimonio. Feci, fateor, hac in parte imprudenter: ambitiosè nihil egi (lu-

gens videlicet tum temporis, cum abituro illud esset impetrandum, sanctissimi mei Parentis, & multorum cognatorum funera) nec enim uerò molestā illi creare poterā, quā inter dum satis dūcor potēdū esset, ille meorū Academicorū honorū ego dūcor, ut qui plerumq; absens, cōueniri, beneficio ubiquitatis sua non posset: praesens, sese occupatissimū esse, quereretur. Peccaui tamē, quod aliorum secutus consiliū, non satis magnū genij ingenijq; mei, rationem habui: & testimoniū augustum petiui, quod me natu minori Brentio, filio, collatum, (cui me non multo esse inferiorem doctrina, rebar) videbam.

Istud autem verē quoq; testor, & me neutiq; sapē virum illum, (quod, ut dixi, plerumq; abesse) interpellare potuisse: & nunquam illum, id (quod tamen falsū scribit) mihi obieuisse, videlicet, desiderio meo, obstare Theologorū metū de mea inconstantia. Non enim ignorare potest, honorificos & amicos fuisse eius sermones, quos mecū habuit. Ac si metus ille eū tum temporis torsit: aliud certē habuit in pectore clausum, aliud in lingua promptum. Quaeso autem te, pie Lector, ut vel illud tecum perpendas, anne vel probabile sit, quod ait, se suosq; dubitauisse de mea cōstantia in tuenda doctrina Ecclesia: quā nullum eius Epoches, vel iudicium ipsi exhiberent, & cum ipsiusmet manu Epistola ad diuersos scripta, testes liberalis cuiusdam de me iudicij, extant? Fateor, me, tum non ita intellexisse, controuersia Eucharistica momenta: sed tamen, personarum respectus, me coercebat, sic ut non auderem (etiam solus) nisi ex alieno praescripto pronunciare. Displicebant mihi, & finitio uniois hypostatica, quam vir ille, Melanchthoniana (cui assueuerant,) opponebat: & confusio Articulorum symboli Apostolici, de Incarnatione uerbi, & de Ascensione in caelum, & de sessione ad dexteram Dei. Sed tamen non audebam, ad Catadupa nimirum anathematis morum tempestate actus, respirare: nonnulla quoque verē dici putabam, quae postea

Ita falsa esse comperi: eoque nomine Deo, qui est veritas, gloriam dedi.

Tandem factum est, ut per sesquidiem, de Theſibus, non meis, sed illius hominis, & eodem praside, responderem, pro meo modulo, ut quod res est: non dissimulē, iuueniliter: quod multa vera in illis Theſibus esse, non dubitarem: de ceteris non mihi sumerem iudicium: & spes esset, futurum, ut collatis sententijs, veritatem plenius dignoscerem. Nunquam autem laudes eas agnoui, quas quidam ex illis, qui nunc me insectantur ob ingenuam ἀντιφασιν, seu cōtradictionem, mihi, immeritō (ut fieri solet) tum tribuerunt.

Hoc ergo, Lector Christianus, certō sciat, Theſes illas, quas à multis solidē refutatas, suis centonibus nunc inſarſit, Iacobi Andreae proprias esse, non meas: ac me non nisi respondentis munere in ea Disputatione functum: cui gratias fuisset, Theſes de regno Christi, à me scriptas, & ab ordine Theologico, ut optime memini, neutiq; improbatas, gradus causa ad disputandum proponere. Propemodum autem mihi persuadeo, Iacobum Andreae, inueni mihi simplicitate, tum nonnihil abutentem, me ad eius causse patrocinium pertrahere voluisse: à quo me Iesus Christus opt. max. alienum esse voluit: cui soli immortalis eo nomine gratias ago: quum sim expertus illā Domini benedictionē, quam Psalter pios his verbis petere docuit: Erravi sicut ovis perdita, quære seruum tuum: quia precepta tua non sum oblitus. Psal. 119. 176.

Tandem factum est, ut cum tribus alijs Theologis, ipse quoque, in Theatrum producerer, & in solenni illa renuntiatione publici testimonij Theologici & iureiurando astringerem, quo ceteri, Hosiader, Herbrandus iunior, & Placius: Formula iusiurandi, astringebat nos verbo Dei scripto symbolis, & Confessione Augustana, quā à Melanthonē (qui doctrinā Ecclesiasticā Helueticarū reformatarū pbauerat) & scriptā & expositā

esse, noram. Quum autem cateri mei Collega, non aliud iusiurandum prastiterint, quàm illud ipsum, quod ipse quoque prastiti: quo & corde, & qua fronte, miser ille homo perinde scribere audeat, ac si illud à dēo de & de mea infirmitate, fecerit, ut me ad sua opinionis professionem quodam, modo singillatim iuramento astringerent? Nisi fortè, ipsi caterorū quoque meorum collegarum inconstantia suspecta fuit, & eam nūc pōst vice simum annum, per meum latus iudicat esse, impetendam. Scilicet ignarus tum erat Iacobus Andreas, exigens iusiurandum, eius quod grauius dixit Augustinus: Ille, qui hominem prouocat ad maiorem iurationem, & scit eum falsò iuraturum esse, vincit homicidam; quia homicida corpus occisurus est, ille animam, imo duas animas, & eius, quem iurare prouocauit, & suam. Persuadeo autem mihi posterioribus annis, & formula Concordia nomenclaturam formulam iusiurandi in illa schola assumptam esse: cuius gratia non potest Iacobus Andreas me quasi de iure manu confertum vocare: qui multis ante annis Tubingæ vixi, quàm illa ab eodem plasta esset conformatam Viinam verò tandem aliquando, hic infelix homo cogitet, nos in Baptismate nostro, sic in Sacramenti verba iurasse, & vni Christo fidem dedisse, ut nec docentium sit auditores nimium credulos, in erroris nassam inducere, & sacramenti temerarij religione in eadem detinere: nec discipulorum, per imprudentiam committere, temerè sese illaqueari. Viinam omnes cogitent, id quod Iurisconsulti dicunt: Iuramenta non esse iniquitatis vincula. Et illud Augustini de Decoll. Ioan. Bapt. Iuravit Dauid temerè, sed non impleuit maiore pietate. Si, sententia Iurisconsultorum, iurans ex calore iracundiæ, non obligatur: quid opus erat hac exprobratione datæ olim fidei? Sed enim saepe animaduerti, eos interdum fidem in alijs admodum anxie desiderare, quibus nec ara nec

fides

fides est. Dicat autem mihi, magnus ille datæ fidei exprobrator, qua conscientia laudare possit D. Lutherum p. m. qui Anno Domini 1512. 4. Octobris, VViteberga, Licentiam Doctorum Theologia adeptus est, Decano Andrea Carolo studio, Theologo (quem post 14. annos horribiliter proscripsit ipse, & postea eiusdem anni & mensis die 19. designatore eodem Carolo studio, præstito haud dubiè iuramento Papistico, Doctor Theologus creatus est: quem tamen abiecta doctrina pontificia, rectè fecisse negare non potest: periurij minimè insimulat: qui mihi iusiurandum religiosum, (si modò ei non infariatur dogmatis Vbiquitarij tui, conditio) tam odiosè obijciat? Anne potest ignorare Iac. And. Marbachium patrem, quum ante 14. annos dogmati Illyrici de essentiali peccato Originis subscripsisset, & Disputatione publica illud tueri sat egisset: postea, Disputationi Iac. Andrea de eodem argumento, locum dedisse, Illyricum summouisse? scilicet laudandus est Marbachius, qui ubi senex, aberrasset etiam in hoc capite doctrinae, subscriptionem suam & aliorum, ac Disputationem suam publicam, re ipsa & rectè quidem, retractavit: ego verò, qui iuuenis in casses opinionis tuae nonnihil incidi, vituperandus sum, quod Christum Iesum ducem sequutus, è tenebris in lucem veritatis, emerisi? Sed Dominò meo Iesu Christo, Doctori unico, gratiam habeo, quod is hanc mihi largitur gratiam, ut apud bonos, ne quidem sex mille Iacobi Andreani, fidem meam in dubium, possint vocare. Fateor me nonnihil peccaturum, si hac in re copiosus sim. Quum enim lippis & tonsoribus per omnem Germaniam, notum sit, hunc hominem, usq; adeo temerè, ut nihil supra, per salutem animæ suæ iurare etiam inter pocula consueuisse: non est cur homo prudens eius assenatione vana calumniosaq; commoveatur.

Vt autem ad alia carnis opera accedam, quæ hic vir, postquam me, modèstè in causâ Eucharistica & Vbiquistica à se

diffentire animaduertit, admisit, accedā: superiore anno ad eā contumeliosam & δὸς Φημὸν salutem, internuncio modesto & erudito Iuvene, (qui certè tanto scandalo nō erat à verbi Dei ministro afficiendus) mihi dici curauit, qualem non nisi Caco-dæmon ipse dictaret et eructaret. Respondi, Me orare Christum, vt Iac. And. ignoscat: mei autem honoris & salutis imprimis, eam quam hactenus, curam haberet. Eruditum autē inuenem illum, hortatus sum, vt deleret è Codicillo funesta verba verbis conceptis à Iac. And. dictata: & disceret veritatis causā, multa pati. Animaduerti autem, Deum per contraria media non rarò agentem, bonas naturas, intemperie, Iac. Andrea, & similibus (quorum ἄχαρις & ἄμυστος, id est, tetrica & inerudita doctrina est) & maledictiā rabiosa, velut causā procatartica, excitare, vt ne magnifaciant tā importunos, tamq̃ maledicos homines, & delectentur virtute humanitateq̃, D. Bezæ, & aliorum, quorum totius vitæ habitus spirat pietatem.

Non ita multò post, per eum hominem (qui me adiit ἀποπέτρεσθαι impetrandi gratia, & à me amanter est inuitatus ad τὰ μίσητα φιλοφρονήματα, & Conuiuium) literas calumpnitrices senatui amplissimo sapientissimoq̃, in clytæ BASILIENSIS Reipub. offerri voluit, vt mihi, si pōset, crearet periculum. Sed ea, amicorum illius consilio suppressa fuerunt, quòd nullum earum pondus esset, & quòd auctori parum gratiæ allaturæ, mihi minimè nocituræ, alijs plurimum obfuturæ, viderentur. Displicuit enim viris cordatis, insolentia hominis, qui vt inimicum conficeret, etiam amicis obesse, non dubitabat. Memini autem, cum eius rei mentionem facerem, honestum & præstantem auctoritate virum respondere: Non maiore esse Iacobi And. apud prudentes Politarchas, auctoritatem quàm alicuius ebriosis & agrestis sacrificuli in Sequanis.

Quæris, amice Lector, quid ipse interea egerim? Quæ me
 ita peti viderē, ad preces confugi, & Christum pro me, & pro
 aduersario cōprecatus sum, ut me quidē tueretur, Iacobū An-
 dream autē liberaret à spiritu odij et vertiginis. Rarissimè seu
 publicè seu priuatim eius mentionē feci: tum quod ea non ad-
 modum esset opus, tum quod ἄδελφον, quasi intractabilē Echi-
 num, non vellem attingere. Rogatus tamen perrarò, de ijs quæ
 cum laude coniuncta sunt, loqui malui. Virtutē enim etiam in
 hoste admiror, si qua in eo sit. Cum amicis tamē magni nomi-
 nis priuatim me collocutum esse, de eius inhumanitate coher-
 cenda, ipsorū virtute & auctoritate, & Tubingeniū quorun-
 dam hominū clarorū bonorūq; opera, non eo insicias. Cui enim
 pacis amanti homini, nō videatur declinandā necessitas, cum
 eiusmodi homine contendendi? Nihil, ait Cicero, quieto ac
 bono viro magis cōuenit, quàm abesse à cōtrouersijs.

In tota autem Heydelbergensi disputatione, quæ & maturè
 publicata & octies habita, & nequaquā (ut ipse fingit) praci-
 pitata fuit (non enim ille metuendus nobis erat, si accessisset,)
 nunquam nomen illius adduxi in mediū. De rebus enim age-
 re malui, quàm de personis. Et quia edita est oratio mea, de il-
 la disputatione, in qua bona fide exposui, quid utraq; pars ibi
 egerit, hoc tantum testabor, non me moueri, quòd (ut Iosephi
 verbis utar) πληθὺ ἐῤῥηπε πρὸς τὰς Ἰρασύλεργας, vulgus
 imperitum confidentioribus sese iunxit: & quod Iaco-
 bus Andreas Pasquillico præiudicio, (quod ipsi neuti quàm cer-
 tē inuideo, licet cum S. Romani Imperij constitutione pugnet,
 dignumq; sit Mætaeologia Vbiquisticæ operculum) me vr-
 get. Immo gratiam illi habeo, quòd stolidum Pasquillum, cen-
 tonibus suis aspersit, & vanitate illa, me oppugnat, qui vnus
 cordati iudicis arbitrio plus defero, quàm toti imperitæ mul-
 titudini. Tantum Tac. And. me eorum miseret, quibus tu bo-
 lum gloriola (de me multis modis victo & prostrato) sparsa,
 sit

scò è faucibus ereptum ori tuo inseris, ut vel in iacentem & exanimem Hectorem sauias heroicè, vel hunc nò dum ab illis confectum, forti tua dextera & siculno tuo ense, sternendum putes. Sic scilicet fortes Triarij agunt, ut quis inter illos fortior sit, meritò spectator prudens vehementer addubitet. Si autem mea omnia sibi oppugnanda, ea verò qua mihi, satis imperitè, obiecta sunt, tuenda censet: habiturus est Paradoxa noua satis eximuerò insulsa & agrestia: qua si, ita ut stolidus ille Pasquillus, etiam ad maritimam Saxoniam sparsa fuerint, fidem illi apud sanos homines facillè derogabunt, quando nullum veterascit mendacium, & vana iactantia fumistar euanescit.

Basileam ubi reuertissem post Pascha, & ibidem docendi laboribus defungi cepissem: aliquoties allatum est nuncium, de bruto fulmine, quod Iacobus Andreas in me cuderet. Viri sapientes & clari initio vix id sibi persuaderi patiebantur: quod Ecclesia, Reipub. (optimè profectò olim merita, de Virrebergicis Principibus illustrissima memoria, rebus eorum, ut & multorum tum temporis bonorum, afflictis, de Brentio patre, exule, & cum Bullingero & Caluino fraternam amicitiam tum colente) Academia, & mea innocentia, maiorem rationem hominem illum habiturum, sibi persuaderent. Unus D. Doctor Huldricus Coccius, mihi dixit, iam annos aliquot Iacobum illum Andream, mihi infestum, aliquid in me moliri.

Sed ubi reuocatus essem Heydelbergam, ab Illustrissimo Principe, ut aliquandiu in hac Academia sacras literas profiterer, donec videlicet Basileam redeundum esset, senatus Academia Basiliensis, quòd rumorem calumnioso Iacobi Andrea scripto confirmari videret, pacis & tranquillitatis, honoris quin etiam & eudupias meae, studio, ductus, ad Academiam Tubingensem literas dedit, humanitatis & officij ple-

nas, quas ideo ascribendas duxi, ut pij Lectores videant, & honestissimum esse de me eorum, quibus domesticè sum notus, iudicium: & calumniosas voces istius mei Aduersarij, apud bonos omnes nihil ponderis habere debere.

Magnifico D. Rectori, reuerendis, clarissimis & doctissimis viris illustribus Academiae Tubingensis senatoribus, amicis honorandis.

S Nostra studia & officia, Magnifici, clarissimi & doctissimi viri, non solum hominibus pietate & eruditione præstantibus, sed etiam ijs rerum momentis, quæ ad pacis & Christianæ coniunctionis vinculum conferuandum facere possunt, in solidum deberi, nemini dubium est. Cùm ergo ante paucos dies, D. Ioh. Iacobus Grynæus, Academiae nostræ Rector, Magistratus nostri scitu permissusq; Heydelbergam abiturus, nobis aperuisset, fama sibi innotuisse, parari isthic contra se scriptum, à Cl. Theologo, D. Iacobo Andrea, Gymnasij vestri Cancellario, &c. quem tamen is, sua sibi suffragante conscientia, verbis, factisq; nusquam lacecuiisset, nec famæ aut existimationi eius iniurius fuisset: petens, vt si quid ad extinguenda negocij & certaminis gliscientis incommoda conferre possemus, pro virili curarem: Non abs re fore duximus, tum vt Rectoris nostri petitioni satisfaceremus, tum verò, vt publicæ tranquillitati, quæ in nobis est, seruiremus, animi

nostri sensum, amplissimo ordini vestro, amicè declarare.

Enimverò vt exploratum nobis est, *D. Grynaum* sacrosanctam Theologiae professionem, pacatè & fructuose, annis aliquot obiuisse: ita nobis minimè constat, eum, in praedicationibus, vel in congressibus (de illius enim lucubrationibus, cum omnium oculis patere possint, nihil attinet dicere) cuiusquam Trivialium, nedum talis tantiq; Theologi famæ & existimationi, si *ερεοδοξίαν* dogmatum excipiamus, grauem aut molestum exitisse. Is siquidem animus nobis huc vsque fuit, vt neminem nostrum, siue in vestros, siue in alios, calami linguæque mucronem stringere passi fuerimus: quin potius (absit inuidia dicto) bonis & eruditis omnibus, maxime verò fidei domesticis, beneuolentiam declarare, & si quid occurrisset, quod ad accendendos hominum animos, & piæ tranquillitatis auram turbandam, vergere videretur, amouere studuerimus.

Verentes itaq; ne si liber is, *Rectori* nostro, vt dicitur, infensor, in publicum emittatur, paroxismus inde Ecclesiae periculosus magis, quàm utilis, oriatur: exulcerato praesertim hocce temporum statu: amanter à vobis petimus, vt si quid tale paratum esse comperitis, quod ad infringendum *Φιλαδελφίας* vinculum facere possit, vestra virtute & auctoritate sopiatis: & quod erga vestros omnes, & singulos, si quid tale à nobis postularetur, summa cum voluntate facturi essemus, id nobis in praesentiarum non negetis.

Scribendi libertatem viris doctis eripi non postulamus, sed vt *D. Andreas* scriptum suum, si quod habet, pro sua prudentia ita moderetur, ne in causa communi mul-

ni multis, vnum sibi nostrum *Rectorem*, quem nominatim impetat, desumisse videatur: hacq; ratione ea, quæ inter Academiam vestram atque nostram concordia fuit, labefactetur.

Quin imo cuperemus, vt si fortè ad D. Andream *Stur-*
onia quædam de *Rectore* nostro perlata essent, priuato literarum commercio, cum eo componeret, nihil ad dubitantes fore, vt motus inde orti pacatè & amicè sedentur. Nos certè vicissim, si qua ratione beneuolentiæ, studiorum & officiorum nostrorum rationes vobis declarare & comprobare poterimus, ad omnem humanitatem & æquitatem nos fuisse promptissimos, re ipsa experiemini. Valet. *Basilea* 6. Cal. Iulij 1584.

Prorector & Senatus Academia Basiliensis.

Hanc epistolam ideo quoque tibi, pie *Lector*, legendam exhibere visum est, vt quàm mihi cordi sit tranquillitas *Ecclesiæ*, qua furiosis concertationibus & non necessarijs scriptis, admodum turbatur, re ipsa deprehendas. Non enim quod sanctissima & inuicta nostra causa ab hoc homine timerem, aut quod mihi male essem conscius: sed quod nihil *Heydelbergæ* aliud, quàm pro pace *Ecclesiæ* orare: & pie placideq; sacras literas explanando docere, mihi propositum esset: nolui irritare crabrones, & eo *ῥῆσι κωωπαχέιν*, hoc est, intra putei angustias cum canibus pugnare: ideoq; rogavi Magnificum Dominum *Prorectorem Basiliensis Academia*, vt, si è re videretur, per *Tubingensis Academia Senatum*, motus istos componeret. Et s

autem res ipsa loquitur, spreto viriusque Academia iudicio, mephitim illam mendaciorum follem Vulcani in me nihilominus exhalasse: Tamen, non me pœnitet eius consilij: nec sane dubito, omnes ubiq̃, locorum viros doctos, vel unius Academia Basilicnsis liberale iudicium de me, in cuius sinu diu vixi, maioris facturos esse, quàm istius terra filij, quem largior usus Eleemosyna, qua ab incunte atate vixit, è famelico vomentem effecit, tragicum & turpissimum prauidium.

Equidem, & de ordine Theologorum, & de tota Academia Tubingensi, amantiſsimè & honorificentissimè & sentia & loquor: ac superioribus annis, non ita paucis, interq̃, hos heroicis Nobilibus, auctor fui, ut Tubingensem Academiam, cultus ingeniorum gratia adirent. Ut tamen nequaquam me pudet publici Testimonij, quo in ea olim sum ornatus: sic nec illud mihi aliter, quàm studio veri & innocentie tuendum duxi: nec arbitror esse, cur magis officiosa humanitatis erga me tum declarata, vllum pœniteat ordinem: quàm me, quòd me passus sum ornari, cui hoc Christi gratia dedit, ut non defuerim mea persona: persuasum habens illam Iacobi Andrea exprobrationem, ordini Theologorum Tubingensium non acceptam esse ferendam: & si hunc hominem qui mihi ita maledicere spectes, non tam persona publica, quam sustinet, (cuius etiam gratia cum in pretio habere cupio) quàm humana illius infirmitati (ut molliſsimè loquar) esse tribuendam. ἀμαρτάνει γὰρ καὶ σοφῆς ἢ πῶτερος: peccat enim etiam sapiente sapientior, ut habet verus dictum.

Exposui bona fide, tum quid iam pridem, quum Tubinga agerem: tum quid postea inter nos actum sit. Poteram aliam alias quasdam illius hominis voces contumeliosas in me

[har] 123

*sparsas, & iniurias commemorare: sed illas sordes, nec casto
 lectori obijcere, nec equidem ipse attingere, dignabor. Certe
 mihi iam persuado, sapientes viros, heroicam nobilitatem,
 & alios honestos homines, facile videre, quàm difficile fue-
 rit Iacobo isti Andrea, in me aliquid carpere, quando etiam
 τανδ' μάλιστα, ante viginti annos peracta, homo curiosus,
 tam diligenter conquirat, & recentium fabularum, sordido
 condimento oblita, spectanda proponit. Ea verò, quæ tot iam
 annos, Christi gratia per me, infirmum alioquin Organum,
 boni publici causa præstitit, præterit: ad maledicendum vi-
 delicet promptior, quàm ad benedicendum: & vel ethnica
 muliercula Theano multùm dissimilis, qua cum iussa esset
 diris Alcibiadem absentem deuouere, respondit: Ὁχῶν ἔνα-
 τὰς ὧν ἰερείων ἡγορεύεται, sacerdotem se esse vt benè preca-
 retur, non vt deuoueret diris: vt est apud Plutarchum.
 Enimverò, illa qua mihi non certè nisi per calumniam tri-
 buit, tam facile illi erit ijs, quibus domesticè sum notus, per-
 suadere: quàm si fingat, pyratiam me in Aegæo mari, vir-
 gultea utentem scaphula, centum annos exercuisse: & duxis-
 se ordines Thessalorum Equitum in expeditione Alexandri
 magni contra Darium Persarum regem. Fortassis autem,
 homo ingeniosus, vt ista duo mea τῆς πολυπραγμοσύνης spe-
 timina probet, tam dextrum μετέμψυχώσεως, migrationis
 animarum in alia atque alia corpora, Pythagorica, quàm sua
 vbiq; alicui defensor è est acturus. Id sanè si fiet, tum verò, ni-
 si calumnia ruat, vis opinione mea maior, expers tamen consilij,
 mihi erit metuenda.*

*Nunc tibi, Christiane Lector, cause commemoranda
 sunt, propter quas, Iacobo Andrea mihi non esse pluribus re-
 spondendum (etiam si is pergat dentata charta me confodere)
 iudico. Crede autem futurum, vt ipse quoque ijs ritè perpen-*

sis, statuas, etiam alijs viris bonis & doctis, qui citra cōtūmeliam ab eo dissentiunt, si inquam Eucharistia & Vbiquitas ista doctrinam spectes, eidem ipsos impetenti, sacro posthac videndum silentio: & id tempus expectandum, quo in iudiciū suum Deus hominem istum pertrahet. Atq; equidem, mihi persua- deo, sic tumultuantem in Ecclesia, bacchanalia palam viuentem, & choreas ac tripudium, in conspectu lugentis, in tot locis Europa, Ecclesia, exercentem: fato extremo esse vicinum. Vinam verò eius meditatio flectat animum eius ad respicientiam, & ad pacis studium.

Prima causa hac est, Quòd honestissima, inclyti, sapientissimiq; senatus Basiliensis voluntati me parere, iustum est. Vult autem, ut veritatem, Iniquas moderatè & citra dentem, docendo, & placidè coram, cum veritatem amantibus conferendo, eandem propagare studeam. Non vult me Polemicis scriptis, cū ijs hominibus decertare, qui semel à se receptas opiniones mordicus retinent, & cuculi cantu calumnijsq; tueri conantur, etiam si Ecclesia doctrina à culmine ruat. Habet optimus Magistratus, hac in parte, & sua tranquillitas, & mea natura, rationè optimam. Non patitur è suis quenquam, scriptis polemicis aliarū Ecclesiarum & scholarum reformatarum pastores & doctores adoriri: ac si suos prater meritum impeti sentiat, hos monet, ut veritatem tueantur placidè, iniurijs autem sibi illatis pacem publicam redimant. Nonit etiam is, quo sim ingenio, nec preces meas ad Deum pro pace Ecclesia, aut docendi labores, quos sustineo, aliena βαρρολοξία, scurrilitate scripturientium, & sophistica, abrupta vult. Intelligit etiam Εδυπίας & tranquillitatis studio ductum abhorrere à concertationibus cum ijs, in quibus aliquid Christi est.

Secunda causa est, vocationis meae conscientia. Vult Deus,

at Heidelbergæ in scholis Theologicis, pro meo modulo, sacras literas, orthodoxè & methodicè, donec ipsi visum est, profiterar. Id autem se velle testatum fecit, cum me nihil tale expectantem, ab Illustrissimo meo Principe, senatu Basiliensi eius Celsitudini morem gerente, vocari curauit. Capit etiam Deus, pro immensa sua bonitate, ministerio Academico, quo iam defungi capi, clementer benedicere, crescente videlicet auditoriū lectissimorum tum frequentia, tum discendi cupiditate. Horū pijs studijs seruire: non laetratibus eorum, qui in Cœnobiorum latebris quum visum est, (post lautæ cōniuiæ, bacchico astuantæ zelo) lingua bellare solent, homo à canina facundia alienus, reclamare oportet.

Est autem nobis, qui docemus in hac Academia sacras literas, propositum. sine aliorum insectatione, verbum veritatis ὀρθόλογον, seu rectè secare: adiungere piās preces, & gratiarū actiones ad Deum: conuicia & iniurias aduersariorum, Christi causa, perferre: opus Domini urgere: & conscientiam Domino Deo nostro, per illius gratiam, probare: mundi insultu ideo non extimescere, quia nostrum πάλαιον ἰσὺν propugnatorem Iesum Christum ad consolationem nostram dixisse scimus: Confidite, ego vici mundum. Ioan. 16. 33. Si qui alij quippiam desiderabunt, & vel amicū colloquium, vel responsum per Epistolam requirent, ijs amanter respondebimus: pro ut dabit spiritus Christi.

Tertia causa est, quod homo ille mecum conuicijs tantum mendacijsq; agit, & personam præcipuè insectatur: quod causa deploratissima signum est. Ego verò conuicia mihi contemnenda esse iudico: ac valde delector illa cōmemorabili beati Hieronymi sententia: Nos in Dei iniurijs, benigni sumus: in nostris contumelijs, exercemus odia. Placet & illud Augustini: Iniuriæ virum fortem probant.

Tribuit

Tribuit mihi Iacobus Andreas, in Disputatione publica Heydelberga me ad nullum respondisse argumentum: fabellus tempus omne triuisse. Prius verum esse fateor: sed alia quam ipse putat, lege. Nullum fuit ab eius discipulis adductum argumentum: itaque ad nullum mihi respondendum fuit: nisi forte sophismata (qua quum ab altera parte plerumq; ex scripto infeliciter & pueriliter recitarentur, saepe meo Respondenti, in gratiam auditorum, formanda erant) homini argumento arguenda sunt: quod nemo nostrum negat. Posterius autem verum esse, ij qui interfuerunt, & qua dicta sunt vtrique, assequuti sunt; (ceteros enim, qui pedanei suffragatores & applausores sunt, ubi quitati adstruenda, etiam me iudice, praesidio esse oportet) tum demum credent, ubi tuo more exhausto, cum salutis tuae periculo, & diuina, vini Cyatho, fidem ipsis feceris, te illis, si mentiantur, quoque habiturum esse fidem. Non eram, pie Lector, istarum rerum mentionem factururus, nisi *ἰσολογία*, seu à crapula orta intemperies istius hominis, id promeretur: & larua detrahenda esset Cumano caballo: qui nimium suis credulus, immemor est Proverbij: Pluris est oculatus testis vnus, quam decem auriti.

Turbatorem Academiae huius me esse, vociferatur: homo dignus scilicet, qui ab vtroq; Magistratu, prius in Consilium vocatus, &, Anne vocandus sim, interrogaretur: nec sine approbatione consilij sui, & ingenti honorario dimitteretur? Accepimus enim haecenus eum cum Diogene Cynico facere, vsu videlicet probando versum Homericum: *ἔτι θεῶν ἐπινοῦσα δῶρα*. At ego tibi Iacobe Andreae rehero illud beati Hieronymi: Turpe est in Christi militia, seculi lucra venari.

Ego Iacobe Andrea, (fiducia Domini & Saluatoris mei Iesu

Iesu Christi fretus) cum Achabo rege tibi dicenti: Nonne tu es ille qui conturbas Israellem? Respondeo, cum sancto Propheta Elia: Non conturbavi Israellem, sed tu, & domus patris tui, quum dereliqueritis mandata Ichouæ, & ambulaueris post Bealim, I. Reg. 18. 17. 18.

Tu verò videris, Iacobe Andrea, qua sint piorum iudicia, qui gemitus, ob turbatas abs te Ecclesias, Academias, Aulas, pias Oeconomias: & multorum hominum conscientias.

Ac in nomine Domini nostri Iesu Christi, qui in deiectione nostra memor nostri est, & seruis suis nunquam non dexter ubique gentium adest, eosq; exaudit & tuetur, pergam ei seruire in sacro hoc instituto: iniurias, calumnias, breuia incommoda magno ferre animo non recusans, quia instat nostra immortalitas, & redemptio nostra, nobis certè exoptatissima.

Mendacijs putidissimis eum mecum agere, vel ista qua ab eo sceleratè conficta subiungam, manifestum est.

Ait Rætela me versantem idem cum ipsis olim sensisse, & literis id esse testatum, id verò quomodo reuera habeat, mihi indicatum est.

Tubinga reuocatus, nondum certè ex illis controuersijs velut tricus, me poteram extricare. Itaq; reuerenter ad Iac. And. & alios aliquoties scripsi, nec sanè modesto homini vitio, sed laudi dandum est, si calculus non prauertat cognitionem.

Quum autem Deus, & scriptis, & voce piorum, excitasset me, & affulgere capisset cordi meo radius veritatis circa doctrinam Eucharisticam, cum gratiarum actione erga Deum, placidè professus sum veritatem & voce viva & scriptis, & in colloquijs de Religione, ut ea, qua mihi aperuerat Deus, non dissimularem.

Ac mepiam hanc doctrinam prius quam Rætela discederè Basileam, publicè professum esse, argumētō sunt hac omnia,

1. Quod ante 13. annos edita est præfatio mea, in Originis Adamantij opera, in qua hæc pia doctrina tradita à me est.

2. Quod D. Marbachio ingens suum scriptum de controversia ista olim edituro, disertè quid desiderarem in illius opinione exposui: habeoq; eius responsum. Est id factum Anno 1567.

3. Quod Mombelgardia, Bidenbachio modestè restitit, vrgenti doctrinam vbiq; ariam, ante decem annos.

4. Quod extat disputatio de Sacramentis, anno 1574 excusa, & habita à me, priusquam Basileam vocarer.

5. Quod etiam M. Crusius, eodem tempore, me eius argumenti Epistolam ad sese dedisse, non nescit.

6. Quod eius rei omni exceptione superiores testes habeo. Quodenim in Confessione Augustana, nulla Capernaïtica & Vbiquistica Matheologia, metio fiat, optima conscientia potui eam missam facere, & veritati testimonium perhibere.

Falsa autem sunt omnia, quæ addit Iacobus Andreas.

1. Quod præceptores, quos non amplius quàm per biennium, audiui Tubingæ: vilo contumelioso dicto impeterim. Ac mendacio Iacobandrico oppono Testimonium Basiliensis Academia, huic Apologia insertum. Veneror D. Sneyssium & D. Herbrandum, quos res ipsa testatur melius mereri de studijs iuuentutis, quàm utroque multo inferiorem doctrinam, Iacobum Andream.

2. Quod ait me à collegis meis Basiliensibus Theologis, ob eam causam priuatim admonitum aut etiam obiurgatum, ne illos lingua impeterem. Si vir bonus est Iacobus Andreas, proferat in lucem eius rei indicem Epistolam. Nam ego verè dico, figmentum illud esse vanissimum. Si clam cum aliquo contulit, & id sibi passus est persuaderi, me reprobensum,

bensum, ridiculam esse suam credulitatem, tandem agnoscat.

3. Quod ait, me Basilea, non ausum istam profiteri doctrinam, quam Heydelbergæ propugnavi.

Anne autem Basiliensis confessionis doctrinam, Basilea me profiteri non potuisse, credibile est? An non in volumine disputationum Theologicarum Basilea à me habitatum, multa sunt de cœna Domini, et de persona Christi? An deniq. Academia Basiliensi, nullos etiam heroicos hospites, meo tempore adfuisse credibile est, qui falsò illud à Iacobo Andrea dici, testari possunt? Sed hac in parte ei illusum esse video epistolis fabulosis, quarum exemplaria Iacobus Andreas si in lucem (quod equidem velim) protulerit, malè consulat earum auctori: & multa commenta reteget, quæ opera pretium foret innotescere.

O profligatissimam mentiendi in Iac. And. audaciam: quæ facit, ut sicut Araneus ex se fingit, ita ille mendacia ex seipso proferat. Increpet autem te Deus Sathan.

Quarta causa est, quòd hic homo, consensus Orthodoxi publicus notoriusq. perduellis, nec mortuis nec viventibus adhuc Dei seruis, nulli etiam ordini hominum, atati nulli, quum irasci & maledicta spargere capit, parcere consuevit. Cum arena verò, quis homo cordatus, frustra luctetur.

Ego sanè malo me, cum piè defunctis: hoc est, cum Melanchthone, cum Oecolampadio (de quo viro, memini Iacobum Andream, recitare Brenij patris, vocem: Es were ein recht frommer Mann gewesen) cum Erasto, & alijs: cum superstibus, D. Ioanne Sturmio, v. cl. & multis alijs, virtute & doctrina illustribus viris, quibus quantò sim inferior, non ignoro, à Iacobo Andrea exagitari & traduci: quàm alienum à virtute, pietate & meritis in Rempub. Christianam eorundem virorum, haberi, & plenis, ac planè

Vbi quisticis buccis celebrari. Video enim has oues, quae Theophrastus ὀρνέμια, Zephyria subuentanea vocat, persimiles esse.

Quot autem iam annos debacchatus est in D. Theodorum Bezam, cuius viri vultum multò minus, si serio conferendum sit, ferre possit Iacobus Andreas, quàm ipse D. Lutheri, si hic superstes foret, ferre possim: cum gaudio aeterno ipsius Dei in carne patefacti serenam visurus faciem. Lutheri etiam superstitis conspectum, nemini nostrum metuendum fuisse, restantur nostrorum cum illo congressus. Et si autem, ut hoc addam, quod nemo nisi furia a mente Corocobus, negabit, Lutheri eloquentia in sermone vernaculo insignis fuit, & alia eximia spiritus sancti dotes in eodem fulserunt, ac illius libri legendi sunt diligenter: tamen & doctrina, & antiquitatis Ecclesiastica cognitione, & trilingui eruditione & modestia, D. Oecolampadius, Basiliensis nostra Ecclesia Antistes, illo multò fuit superior. Nihil dicam de Martino Bucero, cuius vna pagella commentariorum in Euangelium, aut Epistolam ad Romanos, plus habet solidae, seuerioris & confertae doctrinae, quàm ternio in plurimis Lutheri scriptis. Vera equidem dico rumpantur ut ilia Codro. Equidem non hoc dico in illius viri contumeliam, cuius memoriam veneror, scripta lego, sapius forsan, quàm quidem ipsius nominis potius quàm doctrinae periti: sed ut iuuentus excitata admonitione vera periculum eius rei faciat, scripta conferat, nec Prophetarum vltimum Lutherum p. m. fuisse putet: nec eius lectione librorum contenta, caterorum erudita & perpolita scripta, fastidio sibi maximè noxio, prosequatur.

Quàm verò inhumaniter nuper magni nominis Iurisconsultum, nobilissimam cuiusdam Reipublicae consiliarium tractauerit, homo contemptu non responso dignus, quis non videt? scilicet huius solius est, inquisitionem in aliena scripta instituere,

Collatio Lutheri
et in alysi

tueri, Magistratibus alienis, quid facti opus sit, qui viri docti suspecti habendi sint, qui non, præscribere: obtrudere sua commenta alijs vt subscriptione confirmentur? Quæ, malum, hæc iniusticia est, Philosophis, Medicis, professoribus bonarum artium, Iuriconsultis, iudicium de controuersis religionis, tanquam profanis, omnino eripere: & tamen, requirere, vt paucorum Theologorum subscribant placitis, vt iureiurando prestito sese ad ea per omnem vitam probanda, obligent? An non his omnibus; qui certè sunt pars Cleri (vt Petrus loquitur) vox diuina præcepit: Prophetias ne pro nihilo habete: Omnia explorate, quod bonum fuerit retinete, 1. Theff. 5. 20. 21. Cur his legenda sunt S. Biblia, si ad eorum trutinam ponderanda & æstimanda conciones, & scripta de religione non sunt?

Iacobus sane Andreas & gregales eius, qui negant, aliorum, quàm ex professo Theologorum esse, sibi sumere iudicium de controuersis religionis: longè profectò alio ducuntur spiritu quàm Moses, qui quum, non citra amulationem aliquam Iosua audisset, dicentem de Eldad & Medad prophetantibus in Castris: Prohibe eos, mi Domine: respondit: Nunquid æmularis tu propter me? & vtinam totus populus Iehouæ prophetæ essent, & quòd daret Iehouah Spiritum suum super eos? Num. 11. 28. 29.

Peccauit sane opinione istorum hominum, Lucas Medicus Col. 4. 14. quod in alienam (si Deo placet) messem falcem misit, & Euangelium & Acta Apostolica conscripsit. Sed quid multis opus est verbis? Multis indoctis Theologis molesta est excellens quorundam Philosophorum, Medicorum, & Iuriconsultorum doctrina, etiam in Theologia: ideo perinde vt Papiſta negant Laicis legenda esse S. Biblia, ne dignoscantur illorum errores: ita hi, quia non possunt tueri personam, quam sustineat, cuperēt omnes esse cacos, vt Strabi inter eos regnare

possent. Non dico hac incōtumeliam ordinis, nec de omnibus: sed profectò de multis, qui suam inscitiam ipsimet, ut forex suo produunt indicio.

Nos verò omnium aliarum honestissimarum professionū viros doctos, hortamur & oramus, ut, quia communis est p̄p̄s omnibus pietatis professio & Christianismus, vtriusq; parti controuertentium scripta, cum iudicio legant, & ad scriptura Canonem ea prudenter exigant. Immodè etiam inuentū nostrā auctores sumus, ut D. Lutheri imprimis, ut D. Brentij, ut Chemnitij, ut Chytrai & Heshusij scripta legant, & diligenter expendant. Scimus enim non quidē eodem omnia, qua scripserunt, habenda loco: multa tamen contra Antichristum pie & solidè, ab illis literis mandata esse, nō ignoramus. Ac profectò multis nostrū, Chemnitij & Chytrai, doctissimorum hominū, nimia facilitas, in approbāda carnis Christi vbiuitate, & orali illa sacrosancta carnis Christi manducatione etiam impijs communi, permira visa est. Meritò autem collaudatur à nostris, Doctoris Tulemanni Heshusij cōstantia, in vbiuitario dogmate reijciendo & eruditè confutando: licet is circa cœna Dominica mysterium, à nobis ingenuè dissentiat. Me quod attinet, eo semper fui ingenio, ut Dei dona in alijs cum gaudio & gratulatione magna intuerer: ab ijs autem, qua à ἁνθρωπίνως, humanitūs, aspersa videbam, animi oculos auocarem. Ac eandem humanitatem hactenus ipse quoque expertus sum: & à me, circa hæc mysteria, nonnihil dissentientium liberis, non defui ijs officijs, qua aduenis grata esse poterant: ac speraui, neminem vnquam fore, qui modestè in parte aliqua doctrina dissentientem, non eodem studio prosequeretur: donec ita me inhumaniter, Iac. Andreas (doctrina superioribus illis, neutiquam par) planeq; scythicè adortus est, & inuito Apologiam primam postremamq; (si Deo ita placebit meis annuere votis) extorsit.

Quinta causa est, quod hic homo, ne quidem consentientes in dogmatibus *ἡσὶ ὁμολογίας* collegas aliter tractat, quam ut plerisque notus magis sit, quam charus: ut de Stancio Franciscano, aula Britannica quondam parasito, loquutus est alicubi Erasmus. Eo nomine nobis, qui ingenue dissentimus ab eo, nec coniunctio, nec fraternitas eius (nisi forte respiscat: quod utinam ei det Dominus Iesus) expendenda est, quando fratres ipse suos, huius aetatis Diotrophes *Φιλοπεσῶδων* primatum appetens, ita barbaricè & cyclopicè tractat: quasi solus illam Augustino improbatam vocem, proferre de se possit: **QVOD VOLVMS SANCTVM EST.** Tum demum autem credent nostræ Ecclesia, eum vel syncretismo coaluisse, cum suis Collegis, qui passim degunt, quum eorum literas testimoniales nobis exhibuerit: quum obliterabit memoriam, primum eiecti à se se Viteberga D. Pauli Crellij, à quo accersitus erat, hospes ericius: deinde Schechstorum aula quondam Palatina Concionatorum, quorum unus cum rectè pro concione exposuisset verba Apostoli, de forma Dei & serui, Iacobus Andreas cum odiosè perstrinxit, & tum illum, tum eius cognatum collegamq̄, hoc elogio prosequutus est, ut diceret: in nulla aula tam indoctos asinos, concionatores aulicos, sese reperisse, ut in illa: quam Tragediam opt. & illustris. Princeps Elector, adhibito Marbachio, agrè potuit componere, ut testantur acta. Tantæ molis erat Cadmæos iungere fratres. Nihil dicam de infinitis propè alijs, in quos ille inuectus est. Hoc tantum addam, quod mihi de Iacobo Andrea cogitanti sapissime, è Plutarcho in mentem venit, de Rhetore illo infelice, qui cum in Græcorum omnium conuentu, magna vocis contentione & bonis lateribus, Græcos ad pacem ineundam, & ad bellum barbaris inferendum, hortatus esset. Ibi quidam ex Legatis, Præclarum, ait,

con-

concordiæ suasorem nacti sumus: cui cum nihil domi sit, præter miseram vxorculam, & famelicam ancillulam, perpetuum tamen est inter Patrem familiàs, & has mulierculas dissidium iurgiumq;. *Ita sanè, hic homo, cui cum nemine mortalium (nisi qui in ipsius verba iurat) diu benè conuenire potuit, ecclesiastica tranquillitatis & coniunctionis, auctor haberi vult. Fateor autem, iam olim, priusquam modestiæ & humilitatis Theologica fines egressus esset, quum adhuc per literas cum Domino Caluino p. m. conferret, scripta moderata & οὐρανοειδῆ, conciliatoria, ederet (in quibus multa verè tum ab eo dicta, nunc ab eodem male & falsò negantur) quòd videretur Martini Buceri ingenium nonnihil representare, à me in precio habitum: prauidere enim tum non poteram, ea, quæ sequuta sunt: ac meminiscum hortari me ad studium dissidentes vicinos conciliandi, ubi domum reuertissem: quod diceret, satis diu pugnatum, & se optare omnibus libris de hac controuersia ab utraque parte euulgatis, flammis tandem absumtis, pacem Ecclesiæ restitui. Utinam verò, postea ignem igni non ipsemet addidisset?*

Sed ut, quod res est edicam, eiusmodi hominis, donec non mutat ingenium, magis pestilens est amicitia, quàm inimicitia. Ut lenti securidaca, hordeo festuca, quæ agilops dicitur: ita nobis quorundam ἐτεροδοξα καὶ ἑτερονομα diuersam doctrinam docentium, coniunctio, planè est recusanda, donec, inquam pestilenti fermento, massam doctrinæ Christi, corrumpere non desinunt.

Sexta causa est, quòd sibi in doctrina non constat hic homo. Ac certè dum mihi alijsq;, inconstantiam ideo obijcit, quòd erroribus ipsius agnitis, veritati locum dedimus, nobis imponit necessitatem tribuendi eidem constantia laudem, sed in sola inconstantia: Ut enim Amphibena, utrimq;, caput habet, & utralibet corporis parte, præter aliorum serpentum morem,

morem, vitur pro cauda: sic hic Proteus, diuersis rationibus, multumq; pugnantis res suas agit, & eadem aliàs laudat, aliàs damnat. Annon enim omnibus notum est, hunc nostri seculi Momum, Corpus doctrinae Philippi, editum VVireberga aliàs laudasse, aliàs damnasse: Philippum Melanthonem & laudasse, & inhumanissimè insectatum esse: ut de alijs quos Censor hic sibi dyjudicandos sumsit, ipse serua corum subijciendus, nihil dicam? De differentia specifica vnionis duarum in Christo naturarum, quam varia (ubi semel à vera deflexisset differentia, quae est, vnā personam constituere) & ἀόριστα commentus est, de reali effusione omnium deitatis proprietatum, de anima rationali et corpore, de λόγῳ per carnem omnia omnipotentia opera per agente, de omnipotentia, de adoratione carnis Christi: deq; multis alijs. Desultoria enim leuitate è calcaria in carbonariam sese contulit, ut uno plumbeo suo telo obtuso, aliud atq; aliud arripuit, & eiacularus est, eo successu, quo in calum expuentes fronte sputum excipiunt.

Profectò verè dixit Hippocrates, Morbum periculosissimum esse, qui habitum oris subinde mutat, & agrorum sui dissimilimum facit. At enim quantò periculosior ubiquitas est, quae vnum eundemq; hominem, concionatorem Ecclesiasticum, Consiliarium Aulicum, Bebenhusianum Monachum, Venatorem, Professore, Volaterranum, Metiochum denique facit?

Est tamen locus in Olyntho Thracia, scarabais infestus, in quem alioquin longè lateq; circumuolitans si conijciatur scarabaus, nullo modo amplius egredi potest, sed seipsum distortuens tandem miserè immoritur. Ita postquam hic vir, extra verbi Dei septa egressus, in ubiquitarium circulum semel ingressus est, egredi iam non potest, & in eo variè sese distortuens, & in omnes formas sese transformans, miserè conficitur. Et tamen putat sese alijs honestis doctisq; viris, maledi-

cendo, notam nigram apud heroicis aliosq; homines posse aspergere: non interim videns, bonis probari eos magno opere, qui eo quod veritatem modestè profitentur, Iacobo Andreas sunt admodum ingrati. Præclarum enim est, ob φιλαλήθειαν veritatis amorem eius aduersario, vehementer displicere. Et rectè dicitur, de veritatis studiosis: ἡ δεξιὴ μετὰ ληθῆος ἀφ' ἧς ἀνήσται ἀλήθειαν. Principium magnæ virtutis est veritatem redimere.

Septima causa est, quia eminus me aggreditur, qui cum præsentè cominus paratus & eram & sum, seu Basilea seu Heydelberga, sed æquo iure, de doctrina conferre. Eminus autem & post principia versanti, sibiq; strenuè cauenti, dicam id quod in Prouerbio est: Impete artis tuæ peritum. Ego enim conuiciari non didici: nec volo mihi esse negocium cum Bonaso: quod animal, quia cornibus inutiliter implexis ladere non potest, fugiens sparso simo venatores, ita vt aliquis ignis, adurit: ac Sophistas refert, qui non coram, sed eminus tantum pugnant conuicijs & mendacijs, & dentata charta. Sicut & Iacobus Andreas ante 11. annos timidè Tigurum transcurrens, nec cum Bullingero & Gualthero, necesse haberet conferre, postea Mombelgardia, absentis Domini Beza συζήτησιν & colloquia, inter pocula, anxie desiderabat: vt norunt aliquot præstantes viri, quorum aliquot superstites sunt. Mihi nec animus nec ocium est, omissa pia iuuentutis institutione, cum agrestibus istis ingenijs colluctari: ac non maiorem fructum cum illis certando percipi posse video, quàm Erasmus tulit ex bello cum barbaris Monachis. Imitabor certè Philosophum illum, qui cum incidisset, coram multis alijs, in conuiciatorem, & ab eo impeteretur conuicijs: statim surgens, abiit. Quumq; alter diceret: Mane, mane, plura enim & grauiora tibi dicturus sum. Tum ille, Quando ait,

ait, tui tibi copiam facis deblaterandi ea, qua libido & iradictant: ipse quoque mihi potestatem sumam, te nequam audiendi. Ingenuè itaque profiteor, me à lappie, tribulis & stercoreibus insulforum scriptorum, non minus quàm à Lullianis, & alijs scurrilibus scriptis, mentem & oculos, & manus, ad meliora scripta legenda, esse conuersurum.

Octaua causa est Crambe, sexcenties ab isto homine, coëta, recoëta, & maledictorum sputo canoq; conspurcata. Fruatur ipse suis delicijs, iuuentutem posthac hortabor, ut aliorum potius, qui aduersa partis opinionem pro virili, maioreq; modestia, tutati sunt, libros legat: qui & puriore oratione sunt conscripti, & non habent tam multa artis maledicendi specimina.

Sapissimè, sapientissimeq; satisfactum est leptologijs, Cocyismis & argutijs, & ijs quas adducit, & alijs eiusmodi: quas rectius cum luto platearum ingredientibus impellente ad lapsum, quàm cum telis arancarum (ut Aristo Chius voluit) contuleris, quum fructus subtilitatisq; nimum habeant: & vox diuina saepe frustra monitos opinatores, nobis reijciendos esse testetur. Poterit ille si voles, Aspendij tibicinis more, sibi ipsi priuatim canere.

Nona causa est, quia hic vir adilitatem gerit sine populi suffragijs. Populus Dei nondum illum constituit, nec unquam constituet, actorem pariter & iudicem nostrae cause. Ego itaque, quem ille benignus Magister discipulum refractarium comescere conatur, solo suo ἀντὸς ἐφα, Ipse dixit, hoc illi respondeo, quod ille Romanus: Si ego tibi non sum senator, nec tu mihi consul eris. Ne tamen aduersarij exemplo, decori immemor sim, post disputas fumosas illius calumnias, missum illum faciam, pro eo Christum orabo, hortabor alios, ut ceteras eius viri dotes.

agnoscant : personam , quam sustinet in laudatissima schola
 Tubingensi , ut virtute potius , quàm morositate tueri possit ,
 optabo : eamq̃ , venerabor ipse : sum enim ordinis , per Dei gra-
 tiam , amans : & scio , propter vitia , publici muneris functio-
 nem non esse parui faciendam . Sicut nec Paulus , parui fecit
 munus Apostolicum , quando Petrum , non recto pede , ut con-
 ueniebat Euangelio , incedentem , palàm reprehendit Antio-
 chia : nec Augustinus iniurius fuit in presbyterorum ordinè ,
 quando modeste Hieronymo , periculosè de loco Pauli Gal. 2.
 pronuncianti , sese opposuit . Publicè in me , & quidem atrocis-
 simè iniurius fuit Iacobus Andrea : sic ut spiritum lagenæ eru-
 etasse & duo illius Epistolia , & insulsam farraginem magno
 hiatu prolata , appareat . Boni ergo consulat , quod liberum
 tulit responsum . Qui enim quæ vult dicit , quæ non vult ,
 audire cogitur . Cogitet Iacobus hic Andreanus , quid sibi
 Bernardi illa vox velit : Prælati esse volunt formidini ,
 vtilitati rarò , & det operam , ne de se quoq̃ , idem dici possit ,
 Præposito . Audiat quin etiam Ambrosium dicentem : Non-
 nulli Abbates humili sub habitu , superbè agendo , vo-
 lunt à suis subditis strictissimè obediri , & ipsi superio-
 ribus obedire recusant . Audiat & Gregorium dicentem :
 Prælati debent humiliter pati correptionem à subdi-
 tis . Addo , si à subditis , quanto magis ab alijs Ecclesijs , & ea-
 rum Antistitibus , quorum par est auctoritas . Facile seram si me
 discipulum vocet : etsi , ut verè dixi , illis temporibus rarò il-
 li docere integrum esset : benè præmeditato , rarissimum . Vbi-
 quitatis autem dogma excipio , persuasum habens , illud è dia-
 metro pugnare cum omnibus fidei articulis , de Iesu Christo
 saluatore nostro . Eius respectu non est cur Magisterium ali-
 quod sibi in me sumat : quum & ipsi duodecim annis natu me-
 matori , cordi esse debebat illud Solonis : Senesco semper plu-
 rima addiscens : & atas nonnihil ingrauescens , errori non
 addat

addat fidem: ac pij multi, ad Dei laudem cum Dauide dicere possint: Aduersarijs meis sapientiozem me reddidisti præceptis tuis: quoniam ea sunt mihi in perpetuum. Omnibus doctoribus meis prudentiozem me fecisti, quia testimonia tua sunt meditatio mea. Senibus sum intelligentior: quia mandata tua seruauit. Psalm. 119. 98. 99. 100.

Itaq; quum legerem illa tua uerba, quibus negas posteriores meas curas meliores esse: uenit mihi in mentem, tum uetus illud prouerbiu tibi ubiquitatem propugnanti conueniens, Mandrabuli more res succedit: tum illud etiam: Qui maior est ætate, maior est iniquitate. Certè qui tua scripta cum iudicio legunt, & tuas amburbias oberrationes & res gestas perpendunt, parum te proficere ideo iudicant, quia contra conscientiam multa tum dicere tum facere, (lucent enim in primis tuis scriptis eius rei testimonia) & eo nomine intelligentia lumen in te sensim in solo Dei iudicio. exstingui censent. Sed hac & alia Deo relinquo.

Postrema causa est, quod serui Christi characterem, charitatem, ac proinde lenitatem & mansuetudinem, nequaquam nobis probat Iacobus Andreas.

Clamat Christus: Ex hoc omnes cognoscent, uos esse discipulos meos, si charitatem habueritis alij in alios. Ioan. 13. 35. Item, Discite à me quòd mitis sim, & humilis corde. Matth. 11. 29.

Donec ergo Iacobus Andreas, Christum Iesum inuocantes, & pie docentes, odio immani astuans, hypocrisicos, periurij, turbata Ecclesia, & aliorum, falsò in simulabit, non alio loco apud pios erit, quàm eo, quo olim apud inclytæ gentis Anglica Episcopos & presbyteros, ille sedis Romana Apostolus Augustinus nomine, cuius alicubi meminit uenerabilis Beda, Anglosaxo: cuius historiam ideo, pie Lector, breuiter aspergam,

quia non tam ono ouum simile est, & ranarana, quam ubi-
 quitatis Apostolus ille, sed is Romana isti Apostolo.

Regnante Edelfredo rege Anglosaxonum, venit à Papa Ro-
 mano missus Augustinus quidam, in Britanniam, ut Eccle-
 sias reformaret, & doctrinam ac ceremonias Romana Eccle-
 sia, in Ecclesias illius regni inueheret. Tantum enim abs re
 sua officij illi erat, aliena ut curare, & ἀλλοτρίων ἑκαστων, sicut
 alienarum rerum inspectorem agere: & magnopere cuperet,
 & sibi posse videretur.

Quum de eius aduentu & instituto, nuncia fama longè
 lateq; sparsa percrebuisset, Episcopi & Presbyteri Anglicani,
 sanctum quendam senem, prudentia laude insignem, adie-
 runt, & quid Augustino isti deferendum esset, percunctati
 sunt. Respondit ille: Si Christi seruus est, audiendus vo-
 bis erit. Tum illi, sed unde Christi seruum esse dignosce-
 mus? Tum senex, si mansuetum & humilem esse ani-
 maduerteritis, non iam dubium vobis esse debet, Christi
 seruum eum esse. Quæsierunt Antistites postremò, Quo-
 modo autem mansuetum & humilem eum esse, cognoscere
 poterimus? Respondit ille, si homo aduena, vobis eum acce-
 dentibus, assurrexerit, & in Christi nomine fraternè vos ex-
 ceperit, pacem Christi vobis precatus fuerit, haud dubiè man-
 suetus & humilis est. At si considens, vos accedentes velut è
 sublimi despexerit, vobis quoque contemnendus erit, ut qui
 non sit Christi seruus, eoque nomine nec fide dignus, nec honoris
 cultu prosequendus.

Quum autem non multò post, congressi essent, & Reueren-
 dus ille Legatus, in Cathedra sua pontificaliter, & immoto
 corpore sederet, nec debita reuerentia signa, Angliæ Episco-
 pis & Presbyteris, tamquam conseruis in Ecclesia Christi, ex-
 hiberet: nec nisi pro auctoritate, quam sibi ipse sumserat, de
 doctrina & liturgia Ecclesiastica pronunciarer: consutatius
 & me-

Et meritis explosus, eò, unde non vocatus venerat, re infecta redijt.

Sed tamen stragis sanctorum quorundam hominum, ab Edelfredo rege, qui nimium fidei Augustino illi habuerat, edita, auctorem ipsum fuisse, testatur idem Beda: ut eius quoque exemplum documento sit, *παγεωάτους ecclesie turbatores, procul summouendos ab ouili Christi: Et Deum assidue orandum, ut suis presidio sit, & dissipet gentes, quæ bella volunt.*

Restat, ut hoc Coronidis loco addam, disputatione publica Heydelberge à me, *τὸν Χριστῶν*, traditam doctrinam, quam optima conscientia profiteor, me subycere, synodi, iudicantis expresso verbo Dei, grauissimo iudicio. Nec moueor iniquissimo Iacobi Andreae praiudicio, quòd eam sæpè damnatam ait. Damnata enim ea est ab aëtoribus quibusdam inhumanis, nõ à legitima Synodo. Vt autem omnes blasphemie Arianorum, omnia eorum scripta, omnes pseudosynodi, ut Tyria, Seleuciensis, Ariminensis, & alia, non fuerunt praiudicio pie doctrina, de aeterna Deitate filij Dei: item, ut acta Eutychianorum, eorum Henoticum, & Synodi, sub Zenone, Basilio, & alijs Imperatoribus, ipse etiam Anastasio Silentario, non praiudicauerunt, pie doctrina, de duabus naturis in una persona inconfuse, inconuertibiliter, & indiuisè unitis: Denique, ut Tridentine Synodi decreta, Euangelio non praiudicant: sic nec Iacobi Andreae, nec aliorum quorundam Theologorum, lucem Synodi reformidantium, anathematissimi, nec applausorum quos illi habent; numerus (nostrorum suffragatorum numero inferior) nostra sanctissima & inuisibilissima caussa, vel tantillum derogant:

Constat autem Iacobum Andreaem, priusquam formula cõcordiæ subscriptione impetrasset: ea se multos lætasse: postea in synodo de re ista agendum, ubi ex subscriptione liqueret, quos sibi addictos

addictos haberet. Nunc negat opus esse synodo, quod manifestum est animi causa sua diffidentis, testimonium.

Sed enim, siue Synodus aliquando indicatur (ut id fiat nostri, qui lucem & veritatem amant impedimento nunquam, adiumento autem pro virili sua parte, erunt) siue non indicatur, nec vnquam propter mundi peccata celebretur: Nostamen, Deo pro reuelata luce veritatis gratias agentes, in ea ambulabimus: aduersariorum odia & praeiudicia Deo, iudicio iusto, & quem nobis in magnis oppressionibus, adesse iam longo tempore experimur, comendabimus. Canent, canent cygnilatum veritatis Paana, cum vobis graculis, silentium dux noster Iesus Christus imponet: quum vos, si à peccatoribus esse perrexeritis, sternet sub pedes suos. Adest iudex pro fortibus, quem lati praestolamur, quem nobis fessis robora sufficere experimur, quem vobis irasci videmus: quem tum diuina vobis propitium esse iudicabimus, vbi vos abiurato vbi quiritario dogmate, Iesum Christum in carnem verè venisse, vnà nobiscum sincerè credere ad iusticiam, & ore profiteri ad salutem, animaduertimus.

Ad te, piè Lector, redeo, & te amanter oro, ut quum me Christi causa, conuicijs ab isto miserrimo homine lapidatum, videas: boni consulas, ingenuam liberamq; à visarum & defensionem meam: qua contentus, patiar illum suo more agere, donec vel compeecat eum Christus, vel ad meliorem frugem reuocet. Ego sane, annis iam aliquot, Christum seridè comprecatus sum, ut me non nisi virtutum alienarum, donorumq; Spiritus sancti spectatorem, & admiratorem esse vellet: & eo nomine à Iacobi Andrea scriptorum, quod ea plaustris conuiciorum & commentorum referta viderem, consultò, & quidem multorum bonorum exemplo, abstinui: nuper autem, picem duorum eius Epistoliorum, & Draconis longam caudam, quam confutationem mea disputationis ipsi vocare collibuit, vbi

ubi attigissem, honoris & integritatis meae tuenda causa, non sine precibus ad Deum, hac scripsi, illud interim meditans: δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐν ἐμοὶ φημι λέγειν, Decet sancta facere, & auspicata loqui. Deus, pie Lector, tibi ubertim benedicat, & te custodiat à lingua & calamo Iacobandrino: cui hoc unum boni inest, quòd Porphyrìo, edentulo serpenti, venenum sibi soli habenti similis, potest malè cogitare & loqui, sed destituitur nocendi facultate.

CONFUTATIO ALIQVOT
SOPHISMATVM IACOBANDRI-
corum in gratiam piæ iuuentutis, addi-
ta Apologia.

Benè habet, ingeniosa iuuentus, quòd etsi mendacium bonis infidiatur, ut alicubi Cyprianus Martyr, pronunciauit: tamen eiusdem sententia, non diu fallit. Tenuè enim mendacium est, ait Seneca: perlucet, si diligenter inspexeris.

Quæ autem ille Sophistarum more, proluxa sed incomta oratione adhibita, profert, ea syllogismi centro spaciòsè, includemus: dabimusq; operam, ut sicut fugitiua mancipia, ad heros suos pertrahuntur: ita istius hominis sophismata, ad suas Fallacias, quarum propria sunt, reuocentur.

I. De Basi doctrinæ.

Initidè, ut probet Iacobus Andreas, de institutione Cœnæ Dominicæ, verba Euangelistarum & Pauli, ipsius opinioni (de Corpore Christi in pane Dominico latitante, & oraliter etiam ab infidelibus, manducato) non autem pia nostra senten-

tia, quæ in Orthodoxa nostra disputatione exposita est, esse basim & fundamentum: duo Herculeæ (si morbum spectes) Argumenta, adducit.

Atat, magnum stridens contorta phalaricâ venit, brui fulminis in morem acta. Benè habet, quòd conticuere omnes, intentiq; ora tenebunt, quando Smidelinus ita nunc fatitur in fit.

I. Eorum demum doctrinæ de cœna Domini, basis sunt verba institutionis, qui fatètur differre plurimum, hæc duo verba EST, & SIGNIFICAT.

Atqui ego Iac. Andreas, præpositus fateor differre illa duo verba: & probo id primû apposita similitudine: Nec facilè creditor sibi satisfieri pateretur, si debitor centum florenos debens, illi per significationem sine pecunia satisfacere cuperet. Deindè, etiam hoc pacto idem probo. Verba Testamenti sunt: ideo non permittenda, aut alia in illorum locum reponenda sunt.

Econtra, ij quia nobis dissentiunt, EST, & SIGNIFICAT, differre negant. Argumento est, quòd illis probatur regula Augustini: Aliquando res quæ significat, nomen eius rei, quam significat, accipit. Epist. 102.

Quare ego Iacobus Andreas, præpositus, concludo, verba institutionis cœnæ Dominicæ, esse basim nostræ vbiq; opinionis: non autem sententiæ eidem è diametro aduersantis: id quod mihi probandum erat.

Responsio.

Vt liberè dicam quod res est, his iam expectatio mea me frustrata est. In publico disputationum congressu, omisso iuuenibus, iussus, Doctores aliquot Theologos amanter hortatus sum, ut eruditè argumentarentur, & placidè: Sed hos de-teriora minusq; speciosa quàm quæ ab eorû discipulis adducta erant,

erant, adduxisse, postea comperi. Erant ingeniosis hominibus quorundam argumenta merito, ludus, iocusq;: Sed ut video hæc Iac. And. nihil sunt meliora & speciosiora. Habes, ingeniosa iuuentus, lepidum exemplum prouerbij: ὁ δὲ τῶν ἀπο-
 υῶων, posterioribus melioribus. Scilicet isti homines, non iniuria negant aliorum posteriores curas meliores esse, quando ipsorum cura posteriores stultiiores esse, loquitur res ipsa. Sed ad rem,

In Maiore sua propositione, quàm athleticè petit principium hic prapositus? Etiam eius industria caussa alijs multis praponendus: nisi fortè excipias alium aliquem, qui si prior inter conueniales praposito sit, ius suum tuebitur.

In Minore autem, quid tandem sacrum & sanam est? Fatur Iacobus Andreas se discernere verba EST & SIGNIFICAT: Sed quid eius orationi deferas, qui multa non fateatur tantum: sed etiam affirmat, vera esse, qua tamen falsissima sunt. Itaq; necesse habet ut prius fidem apud nos sibi faciat, quam quid fateatur edicat.

Probatio prima quam adducit huiusmodi est. Sicut se habet Creditor ad Debitorem, ita se habet is, qui vititur sacra Cæna, ad eum qui pane vitæ suos cibatur.

Atqui nullus creditor, debentem 100. fl. significatione eorundem sibi satisfacere pateretur.

Ergo nec is, qui sacra Cæna vititur, significatione corporis Christi, seu signo, sibi satisfieri à Deo patitur.

Huic argumento ne quidē tota satisfecerit Sorbona, etiam si millies neget Maiorem, ac dicat illa qua conferuntur heterogenea esse: & simile vulcanianum esse, hoc est, claudicare in verumq; latus.

Ad secundā probationē Minoris, respondeo, primū per concessionem. Sunt, fatemur ipsi quoq;, Testamenti verba: deinde, per inficiationē: sed nimis impudenter hoc abs te dicitur

Iacobe Andrea illa abs te non permutari: nec alia abs te in eorum reponi locum. Quid enim? An non, hanc propositionem, Panis Dominicus est Corpus Christi, &c. tu permutas in aliam? In, cum, sub pane dominico est Corpus Christi? Si aequipollentes esse opinaris, illas propositiones, quas adduxi: quid superest nisi ut dicas etiã hæc aequipollentes esse propositiones: Petra erat Christus: &, In, cum, sub petra erat Christus? Scilicet nihil interest, siue dicas, de Sacramento loquens, hoc esse illud: siue dicas in, cum, sub hoc illud esse?

Iam quod perindè loqueris Iacobe Andrea, ac si absolute dicamus, verba ista duo EST & SIGNIFICAT, nunquam & nequaquam differre, id verò more tuo, falso, affirmas. Nos enim cū Augustinò dicimus: Nec moueat, quòd ALIQUANDO res, quæ SIGNIFICAT, nomen eius rei quam SIGNIFICAT, accipit. Sic enim & Petra Christus, quia SIGNIFICAT Christum. Epist. 102. Hortamur autem te, significationis hostem, ut & hæc eiusdem Augustini verba tecum perpendas: Non dictum est, Petram SIGNIFICABAT Christum, sed Petra erat Christus. Ita enim solet Scriptura loqui, ut res significantes, tanquam illas quæ significantur, appellet. In Ioh. Tract. 67. Quid igitur mali in eo fuerit, si quis dicat Panem terrenum in sacra Cæna, significare panem vitæ, qui de celo descendit: & ita significare, ut homo fidelis, particeps sit non magis signi, quam signati? Quid autem in eo absurdi sit, si quis & Panem illum dicat esse Christi corpus: & si quis Christi corpus dicat esse panem, vitæ nimirum: sicut loqui solet Scriptura sancta?

Panem autem illum esse Christi corpus, secundum esse Sacramentale, aut essentiale, necesse habes ut fatearis. Si secundum esse Sacramentale, panis est corpus Christi: cur nobiscum pugnas? Si secundum esse essentiale, quare non Pontificijs, Transsubstantiationem statuentibus, te adiungis?

Lutheri autem pia memoria dictum, quod in Homilia de Sacra-

*Sacramento & fraternitate extat, tibi ruminandum ideo proponam, ne verbum significo, Hechingensi latino o-
diog, tibi posthac putes esse insectandum: Sacramentum Altaris habet tria, quæ oportet sciri. Primum est Sacramentum siue signum: alterum est significatio illius Sacramenti: tertium, est fides vtriusque. Sacramentum oportet externum & visibile esse: in corporali forma & specie. Significationem oportet internam & spiritua-
lem esse, in spiritu hominis. Fidem oportet horum vtrumque ad fructum & vsum transferre.*

II. Verba institutionis Cœnæ Domini (ac nominatim verba Pauli: Poculum benedictionis, cui benedicimus, nonne communio sanguinis Christi est? Panis quem frangimus, nonne cōmunio corporis Christi est? 1. Cor. 10. 16.) basis sunt, non sententiæ, sed scripti, ac proinde eorum, qui hoc tuentur.

Nos verò, ait Iacobus Andreas, scriptum retinemus: atque id probamus.

Primum Aduersariorum, qui scripto nos insistere fatentur testimonio.

Deinde, à Reipsa, quia dicimus: Hoc esse corpus Christi: non autem significare corpus Christi.

Tertiò, quia verbis Cœnæ nihil addimus, nihil detrahimus.

Econtra autem Aduersarij, sententiæ verborum cœnæ insistant.

Quare concludo, nostræ opinionis, non autem illorum sententiæ, basim esse institutionis verba.

Responsio.

*Q*uid viris prudentibus in mentem venire censes, pia iu-
uentus, quum audiunt hunc hominem, de verbis litiga-

re, non de eorum sententia: more Magorum: & scriptum cō-
 minisci, de cuius sententia non sit laborandum? Annon verba
 rerum nota sunt, & sententia documenta? Sed condonemus
 hanc barbariem, hostibus rationis humanae.

Maior Iacobo Andrea erat probanda: sed quòd eam vi-
 deret vomica incurabili laborare, non ausus est ei medicam
 adhibere manum. Itaq; ut solent Sophista hulus attingere no-
 luit, ne purulenta materia erumpente, qualis ille Chirurgus
 sit, innotesceret.

Minorem quum probandam suscepisset, demorsos un-
 gues & casum pluteum, non una ostendit ratione.

Primum enim ludit paralogismo à dicto secundum quid,
 ad simpliciter dictum: quum ait, Nos fateri illos insistere scri-
 pto, quum hoc ex illorum hypotese à nobis dicatur. Reuera au-
 tem Pontificij scripto insistunt, eog; nomine Transsubstantia-
 tionem statuunt. Iacobus autem Andreas, sic scripto insistit,
 ut Lutheri Synecdochen non improbet: & ut fingat idem sibi
 velle propositiones, Panis est naturale Corpus Christi: ut Lu-
 therus loquutus est in parua Confessione: & in cum, sub pane,
 latitat Corpus Christi. Verborgen indem Brot so flein/ vnd
 sein Blut im Wein.

Deinde repetit Coccysmum, de verbis Est & Significat: co-
 rumq; differentia. Dicat autem nobis, Iacobus Andreas, nihil-
 ne intersit inter has propositiones. Dominus Iesus est filius
 Davidis: & Dominus Iesus est Agnus Dei, est vitis, est petra:
 si inquam verbi substantiui vim & usum spectes?

Tertiò, fortiter affirmat, sed ne quidem timide probat,
 verbis institutionis nihil se addere, nihil detrachere. Annon
 enim addit haec commenta.

1. Panem esse naturale corpus Christi. Nisi Luthero con-
 tradicat.

2. In pane corpus Christi occultari: ut idem Lutherus cecinit.
3. Corpus Christi oraliter sensualiter edi, dentibus teri.
4. Etiam infideles carnem Christi edere, quum panem Domini edunt.

I I. De Saluatoris nostri Iesu Christi, omnipotentia, veritate, omni- præsentia & adoratione.

Hoc loco contra præceptum Dei; Non dices falsum testimonium contra proximum tuum. Iacobus Andreas, ita argumentatur.

Impiè & apertè negaturà parte altera, Domini Iesu Christi omnipotentia, veritas, omnipræsentia & adoratio.

Falsò igitur dicitur in Disputationis Præfatione, De his dubitare nefarium esse, nostrorum omnium sententia.

Antecedens suum Iacobus Andreas hoc pacto probare conatur.

1. De Omnipotentia diuina, scripsit Petrus Martyr, Nulla vi diuina fieri posse, vt verum & naturale corpus simul sit in pluribus locis.

Ergo apertè omnipotentiam Christi negauit: & per consequens, contradixit & Angelo, dicenti: Apud Deum non est impossibile omne verbum.

Responsio.

Omnipotens Dei vis, non pugnat cum eiusdem voluntate. Iuxta dictum: Deus noster est in celo: & omnia, que voluit

voluit fecit. Psal. 115. 3. Sicut ergo, virtuti iuxta & voluntati illius inuicta & immutabiliter bona, nihil derogat illud Pauli dictum: Seipsum negare non potest. 2. Tim. 2. 13. Deus mentiri nescius est. Tit. 1. 2. Ita nec dicta illa piorum hominum, de corporatis creaturis, quæ initio spaciog, circumscripta sunt, si creationis ordinem spectes, omnipotentia Dei derogat. Vult enim Deus tales esse illas creaturas: itaq; potentia sua nõ efficit vt alia sint, quam ei visum est eas creare.

Adscribam autem verba Petri Martyris, quæ extant in illius Commentario, 2. Reg. 4. vt quid hic vir de Omnipotentia diuina senserit manifestum fiat: & sepulci innocentia vindicetur. Porro, Dei ait Martyr, est omnia illa facere, quæ contradictionem, vt loquuntur in scholis, nõ implicat. Nam ea alioquin, quum se mutuo tollant ac perimant, fieri non potest, vt simul cõsistant. Nec tamen id quicquam imminuit de omnipotentia Dei. Nam Deus est omnipotens, quamuis non possit vel peccare, vel seipsum negare: aut efficere quæ præterierint, vt non sint præterita: nec efficere vt corpus humanum, dum est, non sit humanum corpus: vt q; ternarius numerus non sit ternarius: quoniam hæc impossibilia sunt non eius defectu, sed ex ipsa rerum contradictione.

Instantia Iacobandrica.

Idem scripserunt, Christum non plura promississe, quam potuerit præstare. Non posse autem præstare; vt corpus suum simul sit in cælo & in Cœna præsens, quia implicet contradictionem.

Quapropter Christus realem sui corporis in pane presentiam, nequaquam promissit: Et per Consequens, Christus non est omnipotens.

Respon-

Responsio.

Non de facultate, quaritur, sed de voluntate. Quare si tu, Iacobe Andrea, probaueris, promississe Christum realem corporis sui in pane presentiam (ad Græcas autem calendas, & ubiquitatem tuam, & hoc commentum probabis) tum de præstandi facultate, litem tibi nullam faciemus.

Porro, qui te ita docuit argumentari: Negans realem corporis Christi in pane presentiam, tum promissam esse, tum à Christo præstari posse: is negat Christum omnipotentem esse? Nos verò Christum secundum deitatem, ipsam etiã omnipotentiam esse, credimus: & insuper de toto Christo dicimus omnipotentem, omnisciumq; esse.

11. De veritate Christi, sic sophista calumniosè argumentatur.

Quicumque negat omnipotentem esse Christum, negat & veracem esse.

At pars altera negat omnipotentem esse Christum.

Negat igitur & veracem esse.

Responsio.

Nos verò, Iacobe Andrea, latamur, quòd Iesum Christum cordium scrutatorem habemus, eiusq; spiritus vocatione edocti, credimus, ipsam etiam esse veritatem & sapientiam, Dominum, inquam, nostrum Iesum Christum.

Et quia, non dubitamus appellare tuam conscientiam testem diabolici tui mendacij, quod in Minore incultas, Anselmi dicto commemorabili, tibi respondemus: Qui veritatem occultat, & qui mendacium profert, vterq; reus est: ille, quia prodesse non vult: iste, quia nocere desiderat.

Annon autem horrenda tua audacia est, quòd tibi vni & ei-

dem, & veram sententiam nostris derogare: & falsissimam affingere, non est religio? Sed bene habet, quòd licet homicidarum, qui nulla humana iudicia verentur, exemplo, pratum da animatus fiducia, mendacijs aspergis & Martyrè, & alios: tamen vicinus es tribunalis Dei iusti iudicis. Paulo post peccatum tuum expurgis. Interea eo nomine coram tota Ecclesia abominandus es, quod tua sibiipsis mendacia mentiuntur (ut loquitur Chrysostomus) & faciunt, ut nemo qui te nouit, si- dem tibi habeat.

III. De Omnipræsencia Christi, quam nos negare, impiè nugatur, sic Iacobus Andreas ratiocinatur.

De assumpta natura humana quæritur. Cùm igitur Christus non sit sola diuinitas, nec sola humanitas, sed simul Deus & Homo, si Christum omnipræsentem dixeris, nusquam à λόγῳ humanitatem assumptam personaliter abesse, confiteri necesse est. Quod Zuingliani pertinaciter negant, Lutherani constanter affirmant.

Protuenda Carnis Christi omnipræsencia, sic argumentatur Iacobus Andreas.

Quicumque Christum omnipræsentem esse dicit, is necesse habet fateri nusquam à λόγῳ humanitatem assumptam personaliter abesse.

Atqui Grynæus Christum omnipræsentem esse ait.

Necesse igitur habet fateri, quòd assumpta humanitas à λόγῳ nusquam absit personaliter.

Maiorem sic probare nititur. Quia Christus nõ est sola diuinitas, nec sola humanitas: sed simul Deus & Homo.

Responsio.

IN Maiore, et si ea vera falsis permista habet, fallacia est, à di-
 scoscundum quid, ad simpliciter dictum. Totus Christus
 est

est omniprasens, omnipotens, caliterraq; conditor: sed non totum Christi. Peccat autem Iacobus Andreas grauissimè, quando iunioribus confusione abstractorum & concretorum vocabulorum, fucum facit. Vt quum ita colligit, Homo Christus est omnipotens & omniprasens. Ergo humanitas eius omnipotens & omniprasens est, per se videlicet considerata. Si quis dicat hominem Christum conditorem & conseruatorẽ Mundi esse: num inde sequitur, & humanitatem conditricem esse Mundi?

Insidia autem sunt in perplexa illius oratione, Humanitas à λόγῳ nusquam abest personaliter. Nos fatemur nusquã esse λόγον, ubi non sit Deus in carne patefactus: fatemur locorũ diuersitatẽ, non efficere vt personaliter vnita natura disingantur, vt non sit vna earum persona. Interea Christũ secundum carnem in calo esse dicimus: qui deitate sua vbique est. Ne autem Iacobus Andreas sub quouis lapide scorpionem quarens, habeat quod cauilletur, adducã verba Augustini, ex Epistola ad Dardanum. Christum autem Dominum nostrũ, vnigenitũ Dei filium, æqualẽ Patri, eundemq; hominis filiũ, quo maior est Pater, & vbique TOTUM præsens esse nõ dubites, tanquã Deum: & in eodẽ templo Dei esse, tanquã inhabitãtem Deum: & in Loco aliquo COELI, propter veri CORPORIS modum. Nã spacia locorũ tolle corporibus, nusquã erunt, & quia nusquam erunt, nec erunt.

Si Smidelinus bona fide agere voluisset, sic certè formasset sophisma suum.

Qui Christum omnipræsens fatetur, is Carnem eius omnipræsens esse negare non potest.

Atqui Grynæus fatetur, Christũ omnipræsens esse.

Ergo Carni quoque eius tribuere cogitur, quòd ea omnipræsens sit.

Sed maluit insidiosa Maioris determinatione vt, ne de-

prehendi vitium ab imperitis posset (sicut inhonesta muliercula cerussa stibioq; faciem pingunt ne deformes rugae appareant,) & dicere: Nusquam à λόγῳ humanitatem assumptam personaliter abesse: quae lubrica oratio lubrica mentis index est: nec multum dissimilis huic κερῶφωνία, Corpus humanum personaliter immortale est, & intelligentia praeditum, quia est spiritui immortalī & intelligenti unitum.

IIII. De adoratione Christi, sic argumentatur Iacobus Andreas.

Lambertus Danæus scripsit: Quisquis non solum ad Diuinitatem, sed quoque ad Humanitatem Christi, etiam in ipsa vnione permanentem, tanquam ad obiectum, suam inuocationem & adorationem dirigit, cum ex ore Dei maledictum, blasphemum, idololatram, damnatum esse.

Ergo falsum est, quod ait Grynæus, sententia ipsorū, nefarium esse dubitare de adoratione, sic de omnipotentia, veritate & omnipræsencia Christi.

Responsio.

Potesť sanè vir clarissimus D. Lambertus Danæus, optimo iure cum Dauide, apud Dominum Iesum queri. Quotidie verba mea torquent: aduersum me sunt omnes cogitationes eorum ad nocendum. Psal. 56.

Quum enim neuiquam negasset vnquam, vel totū Christum adorandum, vel etiam Carnem eius, gratia vnionis esse adorandam: sed de proprio adorationis obiecto egisset: ab hoc tamen infelice homine, absens inhumanissimè iraducitur & exagitur.

Satüs factum autem est huic Sophismati, abunde etiam ab alijs: ac si saltem syllogisticè formetur, vanitatē suam prodit.

Quicunq;

IOH. IACOBI GRYNÆI.

Quicumq; ait proprium inuocationis obiectum esse Deitatem, is negat, Humanitatem à λόγῳ assumptam, gratia vnionis esse adorandam.

Atqui Danaus, & qui cum eo faciunt, aiunt, proprium inuocationis obiectum esse Deitatem. Iuxta dictum: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli serues.* Matth. 4. 10. Ac non dubitant affirmare, Carnem propriam τῷ λόγῳ, quæ propter vnionis gratiam adoratur, quatenus creatura est, adorandam alioquin non esse.

Ergo, inquit Iacobus Andreas, negant Christum adorandum esse.

In Maiore est petitio principij: & Conclusio plura habet quam ferant præmissa, quando Sophista à parte ad totum dilabitur: ut nemo non videt. Sic enim formanda erat Conclusio, Ergo negant Humanitatem, quatenus creatura est, & per se consideratur, esse adorandam: quam tamen eandem, quia τῷ λόγῳ unita est, cum eodem esse adorandam, non negant.

Talibus autem mendacijs & strophis quum Iacobus Andreas pugnet, etsi nunc pijs insultat, tamen paulo pòst triste spectaculum erit iusti iudicij diuini.

III. De statu Controuersia.

Iacobus Andreas, ut imperitis fucum faciat, nos qui ab eo dissentimus, inter se committit tali leptologemate.

Grynæus ait controuersiam esse de sententia verborum Coenæ Domini: Alij quibus tamen ille addictus est, contrà controuersiam esse de opinione Lutheri, contendunt.

Igitur pugnant inter sese.

Responſio.

PRemitte Enthymemati Maiorem, & habebis carcinomam Sophismatis Iacobandrici.

Quicumq; hæcenus dicunt controuerſam eſſe de ſententia verborum Cœna Dominica, ut in eo iam vertatur eius cardo, Lutheri ne opinio & interpretatio, an verò noſtrarum Eccleſiarum ſententia & interpretatio, verior ſit, necne? illi inter ſeſe diſſentiunt.

An non perinde hic toti Eccleſia moleſtus homo, perinde loquitur, ac ſi dicat: De iuſtificatione contendentes cum Pontificijs, agnoſcunt quaſtionem in eo verti cardine, ipſorumque (qui fide, non operibus legis hominem iuſtificari contendunt, & quid excluſiua particula, SOLA, ſit tribuendum, quid non, collatis ſententijs conferunt) an verò horum doctrina. ſcripturis magis ſit conſentanea. Igitur illi qui Pontificijs de iuſtificatione contradicunt, ſunt inter ſeſe de eodem capite diſcordes.

Aliud eiufdem argumentum.

Grynæus fatetur Lutheranos retinere τὸ πῖνον in verbis Cœnæ.

Ergo vicerunt Lutherani.

Responſio.

Suprà reſpondi, καὶ τὸ πῖνον illud à me dici. Retinent ſanè ſcriptum, perinde ut Catapaptyſta illa verba: Ne iuretis omninò, Matth. 5. 34.

Sed tu, ingenioſa iuuentus, hominem iſtum, qui in honore non perſtitit, & ſimilis factus eſt iumentis qua nò intelligunt, redargue, Enthymema illius ad ſyllogiſmi leges reuocando.

De quibus ex illorum hypotheci dicitur, quòd ſcriptum

ptum in verbis Cœnæ retineāt, illi in caussa sacramentaria vicerunt.

At de vbiq̄itarijs istis, ea lege istud dicitur.

Ergo vicerunt. *Quid Iesuitas, quorum multi acumine & usu in disputando polleat, dicere, quum talia Iacobi Andreae argumenta, legunt, existimas?*

Blaterat autem idem. Et sic quoque tutissimi sumus, quum Christo veritatis & omnipotentiae laudem tribuimus, vt qui non mentiatur, & tanquam omnipotens Deus prestare possit, quod verba eius aperte promittunt, vt maximè captum humani intellectus excedant.

Respondeo, cum Theodoro: scriptura stolidè intellecta, non est scriptura.

At stolidè intelliguntur verba institutionis cœnæ Domini, quum detorqueantur ad confirmandum commentum, de corpore Christi in pane latitante, et in os etiam infidelis hominis ingrediente: ac falsissimum est vtrumque, quod addis, & aperte tale aliquid promissum esse, & hoc commentum tuum excedere captum intellectus humani. Quid enim mysterij in eo sit, si dicas: In pane latens Christi corpus: in vino latentem sanguinem Christi, oraliter, sensualiter, & nescio quot modis aduerbialiter, percipi?

Quare non est cur de Scriptura glories, cui tu importas & assignis Capernaiticum & vbiq̄isticum tuum commentum: quod Deus magis ac magis retegat & confutabit.

IIII. Descripto verborum Cœnæ Dominicæ.

Dixi, fateor, scriptum in verbis Cœnæ Dominicæ, si seruetur, potius ad Transubstantiationem papisticam, quam ad Consubstantiationem probandam facturum. Id ille sic oppugnat.

LA VER-

In verbis cœnæ Dominicæ: Hoc est corpus meū &c. prædicatio neque vsitata, neque figurata, sed inusitata & sacramentalis est.

Ergo scriptum in verbis Cœnæ Dominicæ non patrociniatur Transsubstantiationi.

Antecedens sic probat, miserabilis profectò homo, Quâdo panis de corpore Christi propter vnionem Sacramentalem, sicut homo de Deo, vel Deus de homine personaliter in Christo prædicantur.

Responsio.

TVerò, docta piâq; iuuentus, quæ eiusmodi Sophismata legis, miserere eorum qui illa proferunt, hoc tam erudito seculo.

Ac primum quidem candidè proba, hac duo, Primum, quòd in propositione. Hoc est corpus meum, pronomem demonstratiuum. Hoc, ad panem refertur: id quod male eius Discipuli in Disputatione nostra publica, negauerunt: deinde, & illud, quòd prædicationem Sacramentalem esse, agnoscit. Non enim etiam ab Aduersario benè dicta, nobis sunt asserenda.

Spiritus autem vertiginis & erroris hac documenta diligenter obserua, quòd tibi stolidi hac mendacia, perinde obiturdit, ac si essent mera oracula.

Prædicationem illam nec propriam seu vsitatam, nec figuratam: quum hac distinctio immediata sit, Omnia prædicatio vel propria est & vsitata, vel figurata: tertia nulla est. Posita autem Iacobandrensi illa hypotefi, sequitur nullam in illis Christi verbis prædicationem esse: Quod si Thoma mista aliquis dixisset, quos cachinnos ederet hic Censor noster, populi Dei suffragijs nondum creatus censor. Nec certè illud probari debet, quòd de Thoma Aquinatis scriptis ita temerè pronun-

pronunciat, quasi nihil admiratione & approbatione dignum
in eius viri scriptis occurrat: ac proinde indocti Asini sint,
quot quot eius viri scripta eo, quo par est, loco habent.

Sacramentales prædicationes, inusitatas esse, O capi-
tis helleboro indigentis, vocem insulsam? Mirum sanè est, ho-
mini tot modis Sacramentofo, inusitatas videri prædicatio-
nes sacramentales. Sed sic vlciscitur Deus veritatis odium.

Probet prius Iacob andreas hæc sua portenta, quàm sibi pol-
liceatur, eruditi iuuentutis suffragium.

Nos verò, quum etiam aduersario teste, in verbis Christi:
Hoc est Corpus meum, pronomen Hoc, subiectum, videlicet
Panem dominicum denotet, ideò dicimus esse figuratam præ-
dicationem, quia disparatum de disparato, corpus Christi de
pane, non potest prædicari propriè. Rectè Augustinus, de doctr.
Christi. lib. 3. cap. 16. Si præceptiua locutio est, aut flagitiū
aut facinus vetans, aut vtilitatem aut beneficentiam
iubens, non est figurata, Si autem flagitium aut facinus
videtur iubere, aut vtilitatem aut beneficentiam veta-
re, figurata est. Nisi manducaueritis, inquit, carnem filij
hominis, & sanguinem eius biberitis, non habebitis vi-
tam in vobis: facinus vel flagitium videtur iubere. Fi-
gura est ergo præcipiens, passioni Domini esse cōmu-
nicandum, suauiter atque vtiliter recondendum in
memoria, quòd pro nobis caro ipsius crucifixa atque
vulnerata sit.

Quàm autem sceleratè inerudita est probatio Antecedentis
Iacob andreeana? Si vt illius facultates ad triunces, ita quo-
que hoc illius mendacium ad syllogismi leges reuocabis, quàm
sit putridum, purulentum & virulentum faciliè deprehēdes.

Qualis est prædicatio, Homo est Deus: & Deus est
homo: talis est & hæc prædicatio, Panis est Corpus
Christi, & econtrà.

Sed propter vnionem personalem Homo de Deo: & Deus de homine, prædicatur personaliter.

Ergo & propter vnionem Sacramentalem, de pane prædicatur corpus Christi: & e conuerso.

Responsio.

IN Maiore est manifesta principij petitiio, quando pro cõfesso sumit, quod est modis omnibus falsum, videlicet, eãdem esse rationem prædicationum de Persona Christi duabus naturis constante: & de Eucharistia constante signo & signato, seu re terrena ac caelesti: & huius salutari effectũ.

Oppono itaq; hoc demonstratiuum argumentum, illius sophismati, specie differentibus vnionum formis, respondentẽ & tota specie differentes prædicationum formula, qua non possunt confundi.

Atqui specie differunt vnio Personalis, & vnio Sacramentalis.

Ergo earum prædicationes nullo modo promiscuè vsurpanda sunt.

Quid autẽ responsurus esset Iacobus Andreas, si quis illi prædicationes de Sacramentali & de Personali vnione, confundenti, obijciat hoc quoq; argumentum reducens ad absurdum.

Si quemadmodũ de Homine (in propositionibus de Christo) prædicatur Deus; ita de pane Eucharistico prædicatur corpus Christi: tũ sequitur, panis illius melior ẽ esse cõditionem, quam omnĩũ fidelĩũ hominũ, quibus non ita vnitur Christi corpus; vt idem quod de pane, iste garrit, dicatur de fidelibus.

At consequẽs absurdũ est. Igitur & antecedẽs absurdũ est.

Imponit autem & paralogismo secundum non causam, vt causam. Vera enim causa propter quã Panis dicitur esse Christi corpus, hac est, quia est Sacramentum corporis Christi. Sicut præclare docuit Augustinus Epist. 23. Si Sacramenta
quandam

quandam similitudinem earum rerum, quarum Sacramenta sunt, non haberent, omninò Sacramenta non essent. Ex hac autè similitudine plerumq; etiam ipsarum rerum nomina accipiunt. Sicut ergo secundum quendam modum Sacramentum corporis Christi, corpus Christi est; Sacramentum sanguinis Christi, sanguis Christi est: ita Sacramentum fidei, fides est.

Jacobus autem Andreas, fingit eam unionem esse causam prædicationis, quam sacramentalem quidem nuncupat: definire autem non audet, quia videt in respectu signi & significati esse positam: non autem in Corporis Christi impanatione. Et si autem negat se impanationem, companationem & suppanationem statuere: id tamen ipsum quod sibi vocabula illa volunt, inculcat, quum affirmat IN pane, CVM pane, SVB pane corpus Christi esse, & occultari: ut etiã cantu publico testatur.

V. De Consubstantiatione negata.

Sic argumentatur Jacobus Andreas, ut, si possit, probee Consubstantiationem sese ne utiquam astruere.

Non statuunt Consubstantiationem, qui fatentur præsentiam corporis Christi non esse naturalem, sed supernaturalem, diuinam, cælestemq;: cuius modum sola fides intelligit.

At ego ista fateor. Nò igitur Cõsubstãtiationẽ statuo.

Responsio.

AD Maiorem, Non satisfaciunt pijs & veritatem amantibus, qui ex eodem ore calidum & frigidum proferunt, & sibiipsis tum maximè turpiter contradicunt, quum quod dextra dederunt, sinistra eripiunt.

Ait Iac. Andreas, se præsentiam corporis Christi naturalẽ in pane Cœna nõ statuere: & tamẽ pbat dicta Lutheri omnia, ut hoc in parua Confessione: Panis ille est naturale corpus Christi?

Ait naturaliter Corpus Christi non adesse: & interim docet sensualiter & oraliter illud edi? Non enim contra Berengarianam Palinodiam, à Lutherò approbatam, vel hiscere audeat. Quid autem hoc rei est? Dicere, sensualiter percipi ipsum verum & naturale Corpus Christi: & negare illud naturaliter adesse: dicere illud ore corporis percipi, dentibus teri: & negare illud naturaliter adesse. Dicere supernaturalem, diuinam & caelestem esse eius presentiam: negare interim spiritualesse: quasi spiritualis cum caelesti, diuina, supernaturali pugnet?

Quare autem, Episcopi Pontificij in Anglia docti certè homines, Marianis temporibus, in Disputationibus suis de Missa, cum nostris saepenumèrò habitis, vsi sunt vestris potissimè argumentis, si ea Consubstantiationi, seu presentia pro corpore Christi ad locum panis, non suffragantur? Non decebat Theologum λογωμαχεῖν, seu de verbis litigare. Quam fatearis In, cum, sub pane latitare corpus Christi (Lutheri verbum verborgen, negare non potes) qua mente & fronte Consubstantiationem negare audes? Ea haud dubiè, qua optimo & innocentissimo cuiq; maledicere audes. Sed heus tu, non cui sit, sed qui facit conuicium miser est: vt Seneca ait.

V I. De regia via in controuersia Eucharistica.

Habet etiam hoc loco inuentus, cecitatis & mentendi libidinis triste exemplum in miserrimo hoc homine, cuius argumentum satis fuerit recitasse.

Regiæ viæ insistent, qui scriptum in verbis Coenæ Domini retinent. Ratio. Quia vbique Deo credunt, etiam si sensus & ratio reclamant (huic homini non constat de

stat de sensibus exercitatis ad discretionem boni maliq̄, Heb. 6.14. Nec de ratione à spiritu regenerante reformata & illuminata: nec nisi de non renato homine, nugatur) quæ fallere possunt (hominem animale, non spiritualem) verba autem Christi fallere non possunt: rectè nimirum intellecta, non stolidè, ut ij faciunt, qui Capernaitica & Vbiquistica signamenta, eis affingunt.

Ego Iacobus Andreas retineo scriptum in verbis Coenæ. Scilicet ita ut Lutheri synecdochen non interim neges: & ut propositionem, Hoc est corpus meum, &c. declares, bellis similibus tuis, Quum infans in cunis iacens matri lactandus exhibetur, En (dicitur) tibi infantem. Et quum vinum in cani haro porrigitur: En tibi vinum, dici consuevit.

Quare regie viæ insisto: non autem pars altera. Tribuit autem nobis hoc loco, Iacobus Andreas quoddam & Transsubstantiationem Pontificiam probemus: quam nostri constantissimè refutant: & peculiarem errorem de significatione & representatione duntaxat corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, profiteamur. Apparet autem illi accidisse id quod versus monet:

Impedit ira animum ne possit cernere verum.

VII. Calumniosæ interpretationes.

Sic autem, ut multas calumniosas, rectè à me dictorum, interpretationes, vno fasce complectar, postea argumentatur.

Nos, primùm nullam physicam & localem præsentiam docemus: sed in mysterio corpus Christi verè & realiter adesse, asserimus: deindè, nos non idolum percipimus: sed dicimus id nobis dari IN PANE, quod pependit in cruce, videlicet, corpus Christi, quod ne-

quaquam idolū, sed pretiū redemptionis nostræ est: denique, sacramentis vim iustificandi non tribuimus.

Ergo fit nobis iniuria, quum dicimur, Christū mundi elementis affigere, sacramenta transformare in Idola, & eisdem vim iustificandi tribuere,

Responsio.

Conscijs ipse sibi de se putat omnia dici. Quod à me in genere dictum est, id ipse sub quouis lapide scorpionum quarens, calumniosè de se sibiq; addictis, interpretatur.

Quam aut̃ diabolica hac deprauatio est, quòd quū ipse dixerim, quosdam Sacramenta in totidem idola conuertere (id quod plebs ignara veri vsus sacramentorū facit, quādo verbi & Baptismi minimam habet rationem, respicientia multò minorem, & tamen Paschatis tempore, aut quū moriendū videtur, non aliter ad Eucharistiam confugit, quā olim Israelita à Philistæis capti tempore Eli, ad Arcam fœderis: & quidē etiam pastores minus periti doctrina de legitimo cœna Dominica vsu.) Id Iac. Andreas sic interpretatur, ac si dixissem, In Cœna sancta, Idololum nobis dari. Iudicet Deus inter me & te Iacobe Andrea: qui ut iam de illo nihil amplius dicam, saltem illud cogitare debebas, in eadē pagina sic te loqui, ut quid dicas ipsemet non intelligere, videaris. Quid enim? An hec tibi pulchrè quadrare & secum ipsa consentire, videntur, Corpus Christi adest in mysterio: adest realiter: adest in pane? Scio te homonymijs vocabulorum ludere posse: sed profectò decebat te longè aliter loqui audiente Ecclesia Dei.

Sic aut̃ negas Sacramentis te vim iustificandi, adscribere: ut tamen postea eius dicti pœnitentia ductus, hætenus ea iustificare contendas, quatenus illis salus accepta fertur. Sed non ignoras, instrumenti alibus causis inter dū id tribui, quod aliquin proprium est causæ efficientis principalis. Solus Christus

nos saluos facit à peccatis nostris, Matth. 1. 21. Deus nos seruat ex sua misericordia per lauacrū regenerationis, & renouationem spiritus sancti, hoc est, quā spiritus sanctus efficit. Tit. 3. 5. Sed meminisse te decet eius, quod Petrus dixit: Baptismus nos seruat, nō quo carnis sordes abijciūtur, sed quo fit vt bona conscientia Deum interroget. 1. Pet. 3. 21. Fortassis exandesces vbi hac legeris, & memorē me monere dices. Sed si tibi collibuit mea dicta sinistrè interpretari, ius fasq; mihi erit, quid piè sentiam inuentuti indicare. Ego de baptismo litera, quo ceu Idolo multi pseudochristiani nituntur, vt & de Eucharistia litera, cum Paulo pronuncio in hanc sententiam: In Christo Iesu neq; circumcisio quicquā valet, neq; Præputium: sed fides per charitatem agens. Baptismum autem & Eucharistiam spiritus, nego esse idolum, fateorq; augustissima esse sacramenta, iustitia fidei sigilla, quibus ipsius Christi communito in nobis & augetur & confirmatur.

VIII. Catabaptistarum anne eadem, quæ nostra de Cœna Domini, sententia.

Quid autem in mentem venire viris prudentibus, Iacobe Andrea, existimas, quum te affirmare audiunt, Catabaptistarum & nostram de Cœna Domini eandem esse opinionem: & quidem tali argumento subnixum.

o Credendum est vera omnia dixisse Catabaptistas, in Colloquio Franckenthaliano, cum Palatinatus Electoralis Theologis pridem habito.

Atqui Catabaptistæ tum professi sunt, eandem esse suam, & nostram de Cœna Domini sententiam.

Credendum igitur id est: & per consequens, credendum est, non minus nostros quàm Anabaptistas, nuda symbola absentis Christi, statuere.

Respon-

Responsio.

SI Anabaptistis aliquid affirmantibus, fides habenda est, tū verò maxima pars tua Theologia, Iacobe Andrea, tuāq; tum fidei tum existimationis periclitatur. Sed tu tuos nec in corymbos.

Calumniam de nudis Symbolis, ulciscetur Christus Iesus, iustus iudex: qui nouit qua conscientia pugnes aduersum nos; qui in sacra Cœna legitimo usu, non minus, sed multò magis, pro nobis traditi corporis Christi, proq; nobis fusi sanguinis Christi, nos magis magisq; participes fieri credemus, quàm panis viniq; dominici. Sed benè habet, quòd etiam Tubinga non desunt, qui quum te publicè, summa cum confidentia nostris aliquid affingentem audierunt, postea inspectis nostrorum hominum libris, mentitum te esse deprehenderunt. Omiserunt mancipium, cui hoc euenit toties? & cui etiam iuranti per salutem animæ tuæ (accepimus tibi homini Christiano istud solemne esse) nemo cordatus facillè habeat fidem.

IX. De Metonymia in verbis Cœnæ.

Quum corui luscinijs honoratiores tibi sint: ob id, opinor, quòd simile simili amicum, scurriliter cum tuis quibusdam gregalibus, irrides Metonymiam: sed certè ipse te ipsum irrides & irridendum propinas, quando ita argumentaris Enthymematicè.

Nemo fidelium sibi vnquam persuaderi patietur, Christum in tanto mysterio & testamento suo, figuram grammaticam ludere voluisse.

Ergo non est Metonymia in verbis Cœnæ: Hoc est corpus meum, &c. Et, per Iacobandricum consequens, errauit Augustinus quando scripsit: Possum etiam interpretari

pretari præceptum illud in signo esse positum. Non enim Dominus dubitavit dicere: Hoc est corpus meum, quum daret signum corporis. *Contra Adimantum, cap. 12.*

Responsio.

Nec tibi, homo facetissime, quisquam sanus, ita paralogizanti surrexerit, & Carneadeum acumen tibi facile tribuerit: quando hac tua sapientissima Maior est, digna qua cedere minioq; notetur.

Quicumq; figura grammatica, verbi gratia Metonymia vititur, is enim uerò ludere uult. Hanc tuam Maiorem proba prius quam ab alijs rectè dicta irrideas.

Stolidum autem tuum commentum est, quòd ais: Nomen tantum corporis (opinionem quam sycophanticè mihi affingis) cum pane percipi. Neq; uerò mihi uel querela uel defensione aliqua opus est, quando tibi placuit, capita Disputationis mee, tua inserere Confusioni potius quam Confutationi. Ex illis enim pijs Lector deprehendet, te sine mente & fronte, commentum tuum mihi affingere. Sine mente quidem, quia non uides illud confutatum esse tot locis mee Disputationis: sine fronte, quia audacter admentiris, etiam si nemo fidem sit habiturus: nemo inquam bonus & prudens.

X. Derei signatæ participatione.

Fruenter negat Iacobus Andreas, me & alios pios agnoscere, ueram rei signatæ participationem, in usu S. Cœna: & ita argumentatur.

Qui non credit IN, CVM, SVB pane Corpus Christi in cœna exhiberi & distribui, is negat ueram rei signatæ participationem in legitimo usu Cœnæ Domini.

Atqui pars altera non credit *IN, CVM, SVB PANE*
Corpus Christi, exhiberi & distribui.

Negat igitur veram rei signatæ participationem, in
vsu Cœnæ Dominicæ.

Responsio.

IN Maiore est planè Iacobandrica petitio principij. Itaque
eam negamus.

De Minore hoc dicimus. Quum Dominus Iesus de pane di-
xerit: Hoc est corpus meum, quis miretur nos negare *In, cum,*
sub pane inuisibile Christi corpus latitare: quod vos vultis?

Sit aamen Syncategorema *CVM* ad tempus, quo Cœna viti-
tur fideles referas (cum Augustana Confessione) sic ut sit sen-
tentia: Quando homo fidelis Cœna utens, edit panem Domi-
ni, vinumq̃, Domini bibit: non terrenorum tantum illorum
donorum, sed etiam celestium, videlicet Corporis Christi, &
sanguinis eiusdem particeps fit, tum verò illud neutiquam
improbamus. At si quis illud unà cum ceteris duobus, referat
ad statuemdam inuisibilis corporis Christi præsentiam *in, cum,*
sub pane: meritò consubstantiationem istam reprehendemus.
Sed mirum sanè est istum Aristarchum non videre quam in-
sulfata sit promiscua usurpatio trium istorum syncategorema-
tum *IN, CVM, SVB.* Quod sub aliquo est, non in eo est: quod
in aliquo est, non sub eo est. Ut sub circumcisione præputij, non
fuit cordis circumcisio: nec hac in illa: sed relatiuè illa sibi re-
spondebant.

XI. De Infidelium manducatione.

HOc verò loco, Iacobus Andreas, aureis & inuictis demon-
strationibus, siculnea sua opponit sophismata.
Ego sic, pro tuenda fidelium māducatione, argumētatus sum.
Simpliciter impossibile est, non viuificari eos, qui mandu-
cant

cant Christi carnem, & bibunt eius sanguinem: sicut etiam simpliciter impossibile est, viuificari eos, qui non manducant Christi carnem: nec bibunt eius sanguinem.

At qui nemo fidelium non viuificatur: contra nemo infidelium, viuificatur.

Quare certissimum est, fideles quidem, manducare Christi carnem: infideles autem eandem non manducare.

Probatum autem nobis Augustini dictum, de ciuitate Dei, lib. 21. cap. 25. Non dicendum est eum manducare Christi corpus, qui in corpore non est Christi. Item, Nec isti ergo dicendi sunt manducare corpus Christi, quoniam nec in membris computandi sunt Christi. Vt enim alia taceã, non possunt simul esse & membra Christi, & membra meretricis. Denique ipse dicens: Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo, ostendit quid sit non sacramentotenus, sed reuera, corpus Christi manducare, & sanguinem eius bibere. Hoc est enim in Christo manere, ut in illo maneat & Christus. Sic enim hoc dixit, tanquam diceret: Qui non in me manet, & in quo ego non maneo, non se dicat, aut existimet, manducare corpus meum, aut bibere sanguinem meum.

Econtra Iacobus Andreas, quasi patrocinium infidelium & hypocritarum suscepisset, ita argumentatur.

Non soli fideles, sed etiam infideles & hypocritæ mali (fortassis Iacobus Andreas, bonos quosdam hypocritas agnoscit: quod cum satyrica, illius, iudicio hypocritarum, reprehensione non admodum conuenit) Corporis Christi in sacra Cœna participes fiunt.

Errat ergo Grynæus, quum solos fideles, corporis & sanguinis Christi participes esse, & magis magisque communionem eorundem in legitimo usu Cœnæ Dominicæ, frui, affirmat.

Antecedens probare conatur Iacobus Andreas, hoc pacto. Paulus Apostolus, ait, a pertè testatur non solum fideles, sed etiam indignos & impœnitentes participes fieri corporis & sanguinis Christi: non autem ad viuificationem, sed ad iudicium: quos in vsu huius Sacramenti, reos fieri dicit corporis & sanguinis Christi: quia non diiudicant corpus Domini. Non ait, quia non diiudicant hunc panem ab alio pane: sed non diiudicant corpus Domini.

Responsio.

M*isereatur tui Deus, Iacobe Andrea, qui quum aliorum doct̃or esse velis, in meridiana luce ita cecutis, vt nescias quid affirmes. Sic haud dubiè vlciscitur iustus in dext̃ Deum noster: tuam insolentiam.*

Negamus Paulum vsquam affirmare impœnitentes seu infideles corpus Christi manducare. De ijs autem loquitur, qui à Domino castigantur, ne cum hoc mundo pereant: id quod de infidelibus dici nequit, qui certè percunt, quum in infidelitate sua perseverant. 1. Cor. 11. 32. Marc. 16. 16.

Panem manducare; & poculum Domini indignè quosdam bibere ait: eodem cap. v. 27. Quum autem de pane illo neges metonymicè pradicari corpus Christi: qua fronte nunc affirmas, illos corpus manducare & sanguinem bibere: quos Paulus Panem edere, & è poculo bibere affirmat: Viden' quam probè tibi constes?

Nunquam autem in aeternum probabis, corpus & sanguinem Christi, ratione participationis, vlli vnquam ad iudiciũ cessisse & cedere potuisse, quum id priuationis, contemptus, & contumeliosi abusus Sacramentorum, respectu dicatur. Non enim participati corporis & sanguinis Christi, contrarij sunt effectus, Et stabit in aeternum hoc Theorema: vis viuificandi à com-

à communionem corporis Christi, separari nequit.

Quam insulsum autem est, quod in usu Sacramenti aliquem reum fieri, tam indoctè affirmas: quum non nisi abusus reos efficiat?

Tibi ipsi autem fœdè contradicis, quando, primum hoc dicis, istos reos fieri manducati corporis Christi: postea, cum Paulo, vi veritatis adactus, fateris, reos fieri, quia non dijudicent corpus Christi. Rei enim fiunt, Sacramentis corporis & sanguinis Christi abutentes, non manducati corporis Christi, sed non dijudicati causa. 1. Cor. 11. 29.

De Calumniis & Mendaciis Iacobi Andræ.

Etsi sentinam calumniarum Iacobi Andræ, exhaurire nemo facile possit, & tempus, cuius πολυσελες ατον ἀνάλογα, sumtus preciosissimus est, melius nobis est collocandum: tamen aliquas illius calumnias breuiter attingam: & de ijs, iudicium prudenti lectori relinquam.

1. Quam putidum est mendacium, quod fingit Ecclesiasticam & eruditam Antiquitatem, nobiscum bis per omnia pugnare: secum autem facere? Si cum ipso ea facit, cur tam contumeliosè sapenumerò eam insectatus, & fidem eidem derogare conatus est? Sed dicam tibi pie Lector, id quod memini doctissimum quendam virum, qui Iacobandricas allegationes dictorum Patrum, cum suis locis contulit cum iudicio, mihi nuper narrare. Aiebat sese deprehendisse, pessima fide Patrum dicta, non citra compositionis & diuisionis fallaciam, ab eo adducta: ac sibi commentarium ea de re, continentem, integra Patrum dicta, & mutila Iacobi Andræ dicta, è regione posita, ut vanitas eius manifestè possit conspici. Fui autem illi auctor ut cum iuris publici faceret. Quum autem pauci ex parte al-

tera legāt Patrum scripta, facile est Iacobo Andrea dicere, Patres secum facere: ut facile illi simillimo Turnisero est, ali- quid de America aut Aethyopia comminisci, & rerum, loco- rumq; ignaris recitare.

2. Calumniatur homo, à gratijs alienissimus, quòd Musarū & Charitū nomina aspersi meis pagellis, quasi qui numina esse opiner. Ego verò, per Dei gratiam noui vnum esse verum Deum, Patrem, Filium & Spiritum sanctum: Musas & Charites, voco doctrinam & humanitatem: ac certè tibi vitio nō verto, quòd secundum diem septimana Martis: Mercurij tertium: Iouis quartum: Veneris quintum appellas: ei si mihi persuadeo non te illa agnoscere Ethnica numina.

3. Rationem rectam quidni, etiam te inuito, radium di- uina lucis, quam in natura humana Deus etiam post lapsum primorum parentum, reliquam esse voluit, appellem? Nunc nam, Iacobe Andrea à principe tenebrarum tibi videtur lux illa in hominum natura accensa? Ego Deum veritatis auctorem esse credo: non Satanam: Paulus autem illam lucem, quæ reliqua est, veritatem vocat; & id maximè vitio vertit Ethnicis, quòd veritatem in mendacio detinuerunt. Fateberis ne vnquam, natura lucem & gratia lucem distincta Dei dona esse? Sed (ut ineruditè soles confundere tenebras cū luce) animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt, ait: & inde colligis, nullam esse lucem rationis in natura hominum. Quid sibi hæc tua Chymera vult? Ratio humana annon cæca est in ijs: quæ sunt fidei & spei: non autem planè cæca in ijs quæ physica, moralia, politica sunt? Quem vsus haberet opus legis scriptum in cordibus hominum, si diuina lucis radio, humana ratio non esset illustrata aliquo saltem modo? Respectu mysterij de Christo, non autem simpliciter, ait Paulus, cogitationem esse obscuratam & abalienatam à vitæ Dei propter ignorantiam. Ephes. 4. 18. Quicquid etiam in vera Philoso-

Philosophia, in Arte Medica, in Legibus, ab Ethnicis hominibus, verum salutare, iustumq; est, id certè Deo illuminati luce natura omnem hominem venientem in hunc mundum, acceptu ferri debet: quia is auctor est omnis boni in natura. Quod si Deum negabis lucis & veritatis illius auctorem esse: Satanam auctorem esse, velis nolis, fateri cogeris: quod quam sit absurdum, nemo non videt.

Oppono autem tuo Sardonio risui, quo Philosophiam prosequeris, istud Augustini dictum: Si qua vera Philosophi dixerunt, ab eis sunt, tãquam ab iniustis possessoribus, vendicanda in usum nostrum. De doctr. Christ. lib. 2. Non aut contemnenda & deridenda sunt.

4. *Aut mala conscientia signũ esse, quod dixi: neminẽ me prouocare: charitate nõ cõuictis me certare paratũ: cñ absentibus charta dentata agere, mihi nec animũ esse, nec ociũ. Quid viros sapientes & modestos, Iacobe Andrea, pronunciaturos iudicas, vbi hac mihi abs te vitio dari, cognouerint: vbi te inde mala cõscientia notã mihi inurere conatũ fuisse viderint? Dicã quod res est. Nõ patiar me, polemicorũ scriptorũ tuorum in te perire, auocari ab ordinarijs meis exercitijs docẽdi et orandi pro pace ecclesie. Alienus quinetiã sum ab illo tuo furioso & maledico scribendi genere: in quo nemo nõ tibi primas defert.*

Optima mea conscientia in Christi negocio, hoc habeto testimonium: Si quid desiderabis, in doctrina quam profiteor, per literas me admone, de colloquio coram honestis & doctis arbitris, etiam politicis (quorum video maiorem modestiam, prudentiam & doctrinam esse, quam quorundam Theologorum) instituendo. Paratus sum, seu Basilea, seu Heydelberge, coram, vel tibi satisfacere per Christi gratiam, vel veriora dicenti, credere & palmam porrigere. Qui sibi male conscius est mauult absens, charta dentata agere: vt tu. nullo cum successu, & cum aeterno tuo dedecore, facis:

At,

At, qui sibi bene conscius est, conspectum Aduersarij, neutiquam reformidat: id quod me tibi deferre iam vides. Certè te decet coram potius colloqui: quàm absenti fanda & nefanda, affingere.

5. De Disputatione autem à me habita, Christi gratia, & Illustriss. Principis mandatu, omnes partis alterius fabellas, tanquam oracula amplecteris. Ea verò & antequam incoacta esset, & quum haberi capisset, & quum iam esset habita, quàm multa & contumeliosa dicta & scripta, ab ijs qui tecum faciunt, sparsa fuerunt in vulgus? Sed bene habet, quòd nullum veterascit mendacium: & quòd hac spiritum produunt.

De Gente mea, de valetudine, de voce, de corporis habitu, qua dicta sint nihil attinet, pluribus repetere. Hoc tantum morbo, inter infestos homines, mihi labor adum fuisse, ne incredibilis illorum importunitas, mihi vocem, gestumue, impatientia indicem, exprimeret. Nec me pœnitet, propositi de perpetua moderatione. Illud maximè mihi doluit, quòd illustri cuidam viro, literatorum hominum Mecœnati, Epistola rabiosè maledica, cum subscriptione nominis mei, noctu in ads proiecta est, continens exprobrationem honestissimi postulati: & quòd multi alij heroici homines iniurijs sunt affecti à meis aduersarijs.

Putidum autem mendacium est, quòd quidam fingunt, quosdam quum interfuissent nostra disputationi, quòd causa non satisfieri animaduertent, abiecta nostra sententia, in partes aduersariorum concessisse. Contrarium enim verum esse, testimonijs fide dignorum hominum, probari potest: qui affirmant alios quidem è nostris confirmatos in pia sententia: alios autem quum aduersa parti antehac addicti fuissent, inuitatos fuisse ad amplectendam piam nostram doctrinam. Vt autem demus (de quo tamen nihil constat) quosdam instabiles homines, deflexisse ad partes aduersariorum: Num etiam omnes qui Paulum, immò qui Christum docentem audiuerunt, amplexi

amplexi sunt Euangelium Christi? Equidem sementem piæ doctrinæ me tum fecisse lator.

Fateor autem duos hos fines propositos fuisse nostris Antagonistis; alter erat, ut nos magnis afficerent contumelijs: alter autem, ut victores abijisse imperitjs viderentur. Priorem ita assequuti sunt, ut mihi orandus sit Deus ut ipsis quidem ignoscatur, à me autem auferat opprobrium et contemptum: Posteriores, certa lege & ordine assequuti sunt: Superiores enim fuerunt, quomodo ipse nunquam superior esse cupiam. Vicerunt enim, multi vnum, sed Paralogismis, solæcismis, Postquillis, barbarismis, conuicijs, dicacitate, reprehensione viuorum quorundam & mortuorum insectatione, longis logis, quæ illi ex scriptis suis recitabant: vicerunt, iudice applausorum quorundam nobis infestorum, turba. Sed & illustrissimi Principis, & sapientissimorum D. Consiliariorum, & aliorum honestorum hominum iudicio, modeste veritas à me, & exposita & demonstrata fuit. Itaque Antagonista mei, nunquam non reuocabant cordatis arbitris, in memoriam id, quod monet istud Bernardi dictum: Non recti planè, sed peruersi animi est, quarere gloriam, & non exercere virtutem: & velle coronari, qui non legitime certarit. Iunioribus ignosci non nihil poterat, sed quum ipsorum magistri, nec meliora, doctiora uel adducerent: nec maiore modestia uterentur, quàm illi: lugenda profecto utrorumq; infirmitas, mihi videbatur.

Actum autem egit Iacobus Andreas, etiam in medijs suis occupationibus, si me, quem tot modis victum & confectum esse credit; sibi quoque libro tam maledico, ut maledictiorem esse totos iam quadraginta annos non prodijisse, nemo non videat, confodiendum censuerit Mauortius heros, qui, ut cùm Bernardo loquar, pacem contemnens, & gloriam appetens, pacem perdidit & gloriam. Scio enim futurum multi prestantes viri, ubi vel gustum, istius viri scriptorum, nuper in me contorto-

rū perceperint, execrabilia ea esse, iudicaturos: & liberale iudicium de merentiuos. Habet enim, ut ait Cicero, quēdam aculeum contumelia, quem pati prudentes ac boni viri difficillimē possunt. Quo autem meliores sunt, eo magis eis dolet, si quem aliū quoque immeritō, contumelia affici, animaduvertant.

Hac quum, pro ut dedit Dominus, scripsissem, ecce affertur aliud Iacobi Andrea scriptum, aduersus Orationem meam, in qua tamen fideliter exposui, quid in nostra Disputatione ab utraque parte actum sit, ab eodem euulgatum. Video autem nihil proficere hominem, & amentiam illius magis magisque notam fieri omnibus hominibus. Scrutatur ille quidem intricatas: perficit scrutinium scrutatum, & intimum cuiusque & cor profundum. At ego non dubito paulō post & ipsam & alios, qui ita hostiliter nos insectantur, sensuros vindictis Dei manum. Iaculabitur eos Deus sagitta; repentina erunt plaga eorum, Et impingere facient super seipsos linguam suam: & trepidabunt omnes videntes. Psal. 64. 6. 7. 8.

Zuninglianum me vocat, qui in Christi Iesu nomine baptizatus, illud solum ex animo adoro. Habes hic, pie lector, triste exemplum cōtemtus oraculi diuini: Num dissipatus est Christus: num Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? 1. Cor. 1. 13. Christianus certē ego sum à Christo Iesu denominandus: qui sanctorum omnium caput est: non à membro. Amara autem inuidia Iacobi Andrea, nomen, quod odiosum apud imperitos, ipsius & similitum dicacitas fecit, si mihi aspergat, scio mihi & apud Deum & apud cordatos homines, nō magis praiudicio fore, quàm si me Huldreichianum vocet Iacobus Andreas.

At non autem pijs omnibus detestabilis esse debet audacia, Iacobi Andrea, qua motus, neque Illustrissimi nostri Principis, neque sapientissimi Senatus Basiliensis, eam quam oportet ratio

ratorem habet: sed eos strenuè imitatur, de quibus Petrus Apostolus, ita pronunciauit: Carnem sequentes, in impura cupiditate incedunt, & dominatum despiciunt: audaces & sibi placentes, non horrent dignitates conuicijs inceslere? 2. Petr. 2. 10. Scilicet Magistratū istorū erat, nihil in cōsulto Iacobo Andrea, seu de Religione, seu de meo ministerio, constituere?

Ait suum esse, quum & de victoria falso gloriatus sim, & multa falso scilicet dixerim in mea synopsis, Lectorem de re tota monere. At qui nec ipse Iacobus Andreas, quicquam habet, nisi quod pars altera, nobis minimè aqua, ei resulat: nec mihi deest senatus illustris. Principis consultum de ijs, quæ Deus per mecum præstitit; quod certè omnium hostium coniunctis opponi potest: nec deniq; Iacobi Andrea est, de ijs, quibus coram non interfuit, ac de quibus minimè cōsultus fuit, ita pronunsiare, ac si Papam eum agnosceremus.

Vanitatis autem vllius doctrinam nostram conuictam esse, quum gloriatur: annon encomium ante victoriam ipsemet canit?

Iussus à superioribus, edidi Orationem: quæ apud bonos, etiam inuito Iacobo Andrea, abundè magno documento mihi est & erit, nequaquã ita turpiter me dedidisse: nisi fortè is sese turpiter dare censendus est, qui placidè tnetur veritatem.

Conscientiam meam Christus indicabit: non tute Iacobe Andrea. Neg. verò mala conscientia signum est, si quis cum mordacissimis hominibus & infestissimū, sæpè congressus, fateatur se tot telis potuisse tandem obtundi. Sed hoc mala conscientia certum est signum, mentiri, calumniari: id quod tu quidem Iacobe Andrea, diu iam fecisti: toto Christiano orbeseffe.

Respondenti autem, Marco Beumlero, su neg. in publica Disputatione Tubingensi coram respondendo: nec hæc enno

eius *Analysi tuarum Thesium de adoratione Carnis Christi* scripto, *satisfacere potuisti. Ideò non certè est, cur tam iuueniliter nobis insultes: & per imprudentiam, quo minus à nobis in Disputatione Heydelbergensi praestitum nugaris: tantò magis, & eorum qui nobiscum contulerunt, & tuos conatus, eleues. Quàm turpiter autem ipsemet te dederis in multi Disputationibus, quàm scurriles etiam tui cachinni in publicis congressibus sapè fuerunt, notum est toti Germania. Si risus in Ecclesia diaboli opus est: ut Chrysostomus prudenter dixit: quo loco tui cachinni, in Theologicis disputationibus, sint habendi, non certè obscurum est.*

Grauisissimam autem D. Cancellarij, viri amplissimi, orationem, quam quum ipse perorassem, nomine Principis illustrissimi, praesente eius Celsitudine, habuit: cuius etiam sententia nuper inserta est, Actorum cõmemoratiõni: Pasquillo, quod tibi video, oppono: contentus quod res ipsa loquitur, quod fuerit & sit nostra partis hominum, de qualicunque mea opera, iudicium. Malo sanè cum Paulo, in infirmitate mea gloriari: ut virtus Christi in me inhabitet: quàm tecum in carne, gloriari: nec dubito etiam num provocare ad iudicia coru, qui adfuerunt, cum iudicio omnia audiuerunt. Tibi autem libenter relinquam pedaneos tuos applausores. Sed, ut quod res loquar, ut olim, Demostheni dicenti: Occident te, ò Phocion, Athenienses, si caperint insanire: & te, respondit Phocion, ubi sapere caperint: ita tu quidem Iacobe Andrea, perinde agis & pronuncias, ac si de iuuentute ignara nostra doctrina diceres, irridebunt te Grynæ iuvenes isti, ubi feruere ceperint: ego verò, tibi respõdeo, & te Iacobe Andrea, ubi deseruere, & melioribus curis locum dare caperint, irridebunt & execrabuntur, cum tua mataeologia ubiquisifica.

Coccyismos autem alteri parti urgendos fuisse, non immeritò aut Iacobus Andreas: ne videlicet sibi ipsi desit, nunquam

non cœcyrans: ac persimilis ei, qui in profundo luto iacens vociferabatur: *Noch ligter nicht.* Quod autem gloriatur de victo à se, *Marco Beumlero*, in disputatione Tubingensi, qua antè biennium habita fuit, id homini tum pio tum erudito, facillimum erit diluere. Quod autem is prestare per Dei gratiam possit, testatur eius *Analysis disputationis Iacobandreaana*, de adoratione religiosa carnis Christi, ad quam *Iacobus Andreas*, ut & ad alios non potuit nec poterit unquam solide respondere. Testantur etiam & alia eiusdem *Beumleri* scripta erudita & modesta, qua certè luminibus insulforum *Iacobi Andrea* scriptorum non parum officiant.

Gloriatur *Iacobus Andreas* se in disputatione *VVitebergensi*, anno 1580. habita, quosdam prius nostra sententia adictos, in suam adduxisse opinionem. At qui fide digni homines diuersum planè narrare solent: ac memini quosdam referre ex scripto tum prælectam fuisse nostrorum hominum, de communicatione idiomatum sententiam, quam ipse quoque publicè probârit. Sed de ea re ij, qui interfuerunt, testantur.

Quod ait, quosdam ubi nostra disputationi interfuissent, abiicisse nostram sententiam, & me eius rei conscium fingit, notorium est mendacium. Immo, *Iacobe Andrea*, honesti quidam homines, confirmati sunt in pia nostra doctrina, & alij quidam eam se amplexos esse & ex animo probare communi nobiscum usu *Cœna Dominica* sunt testati. Spero etiam nonnullos alios, Deo illos magis magisq; illuminante, sese nobis esse adiuncturos. Ac certè annis iam aliquot vidi, ingeniosam iuuentutem, frustra à vobis reuocari, ad implicita vestra fidei, seruilem conductionem.

Omnibus autem tuis, *Iacobe Andrea*, mendacijs, de fiducia ingenij & faciendia, de moderatione mea, de spe frustrata: oppo-
no grauissimum iudicium *Magistratus & Ministrorū* nostra

Ecclesia, quod ex Actis desumptum publicis, testatur quid à me & quomodo prastitum sis. Me enim non decet ita gloriari, sicut tu soles in carne stolidè profectò gloriari. Satis autem mihi est, quòd bonis & sapientibus non displicuerunt ea quae tum dixi tum prastiti: licet ea tibi tuisq; parum probentur. Valde autem miror te usque ad eò & inueniliter gloriari, & de ijs quibus non interfuisti, confidenter pronuciare. Verum iam pridem os tuum in cælum posuisti, & lingua tua perambulante terram, maledixisti optimo cuiq;: & primatum quendam tibi sum sisti, cuius gratia meritò à Collega tuo reprehensus es per Epistolam verè scriptam.

Vitio mihi dat, quòd eos, qui à nobis in doctrina Eucharistica disident, Conseruos vocaui: & profani in Religione animi indicium id esse contendis. Quid hìc aliud dicam, quàm Christi nos esse seruos, neminem in quo aliquid Christi sit, à communi famulatio excludere? Clamas Cicero, neminè omninò negligendum, in quo aliqua virtutis significatio apparet. Quid igitur Pietatem, Iacobe Andrea, clamare censet, de ijs in quibus aliquid Christi esse, ut Bucerus aliquando dixit, indicamus? Neg, enim ita sumus affecti, ut quidam ex discipulis Iacobi Andrea, qui non dubitauit, furiosam hanc vocem proferre: Se ne quidem cælum ingredi velle: si in eo è nostris aliquem versari sciat.

Sacro silentio me vti velle, fateor: sed ea lege ne veritati desim. Dixi supra, paratum me tecum coràm, sed non sine arbitris politicis & ecclesiasticis conferre. Nam quam varium & vanus, quam etiam malitiosus alienorùm dictorum interpres sis, tota iam nouit Germania.

Vocat me Iacobus Andreas, alienarum rerum inspectorem: negat me legitimè vocatum accessisse: mentitur de iuniorè Principe inhumaniter compulso ut nostrorum Concionibus interesset: tribuit mihi vanam gloriae studiù: ait è tabula prima

caulga.

enulgata Dissertationem meam desumptam esse, & inde colligit, prius diu multumq; meditata hac omnia fuisse.

Quid hic aliud dicā, pie Lector, quam me & alios honestos & pios viros, paratos gloriari in contumelijs, quibus Christi causa afficimur? Seruile est ad omnia conuicia respondere: omnia despiciere stultum: vt censuit Plutarchus.

Quam verò turpiter se dat Iacobus Andreas, quando ait, nos ad λόγῳν restringere institutionem Cœna Domini, me cōsensum cum altera parte simulare, & cum ea loqui, quasi melius loquitur quam spiritus sanctus, quē dicendi magistrum, sequi malumus: quum omnia ista falsò dici & viua voce & scriptis toties simus testati.

De hypocrisi & doctoratu, qua asperfit ea cordati homines indicabunt vellem mihi iuueni, modestè petenti testimonium Academicum: denegatum illud tum fuisse, quando post vicesimum annum mihi ita odiosè obijcitur. Scio me hominem infirmum esse, magnisq; indignum titulis: ac libenter Gregorij hoc dictum repeto: Patienter illatam iniuriam tolerat, qui piè meminit, quod fortasse adhuc ex se habeat, in quo ipse debeat tolerari.

Si persuasum habet Iacobus Andreas, me non intelligere, quòd totum Christi, totum Christum, significet: item, quòd humanitas Christi vbique sit non in seipsa, sed in alio: cur ita sauit? Cur non aliena imperitia, eam quam oportet rationem habet? Cur non alijs pugnat argumentis? Cur deniq; aduersa partis argumenta, à nobis confutata, sicco præteriti pe de?

Sed Dei beneficio noui, sicut TOTVM Christi, vtramq; significat naturam, eòq; totam connotat personam, sic rursus TOTVM CHRISTVM non esse idem, quòd TOTVM Christi: quando, secundum regulam Ecclesiasticam ex Apostolicis scriptis desumptā, & à Patribus obseruatam, & à Damasceno

fideliſſime recitatam de orthod. fide lib. 3. cap. 7. τὸ μὲν ὅλον, Φύ-
σεως ἐστὶ παρασκευασμένον: τὸ ὅλον ὁ Ἰησοῦς, ἀποστείλας: ac proinde
Christus, ὅλον μὲν ἐστὶ θεὸς τέλει: ἔχ' ὅλον ἰησοῦς θεὸς ἔχ' ὅλον
θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος: & contra, Totus est homo, sed non
totum, id est, καὶ τὸ ὅλον, propter naturam diuinam.

De particula etiam in ALIO, ἐν ἄλλῳ, cum aut persona,
aut natura intelligi possit; nos nostrum sensum perspicue ex-
plicauimus: humanitatem Christi ubique esse dici posse, non in
seſe, quasi sua substantia in omnibus existat totis; sed ἐν ἄλλῳ,
hoc est, in persona τῆς λόγῃς, in qua etiam suam habet exi-
stentiam: id ἧς dicimus secundum aliam regulam, non Leoni
solum, sed & alijs Patribus omnibus notam: Cuiusque natura
proprietas Christo quidem, hoc est, persona propria esse: al-
teri autem natura communes, non ita seipsa, sed in persona τῆς
λόγῃς. Quum regulam si vos ita recte intelligeretis, sicut sapē
vsurpatis, dicendo, PERSONALITER; Ecclesia Christi fo-
rent tranquilliores. Ita enim non possetis concludere, carnem
Christi sua substantia, ita esse in pane, sicut est καὶ τὸ ὅλον
τῆς λόγῃς, in cuius unitatem assumpta est, & sicuti est per mysti-
cam sacramentalemque unionem.

Scelerata autem calumnia est, quod per Septentriones, Ec-
clesias Saxonicas, quas in Domini Iesu Christi visceribus ve-
neror, me designasse, mentitur. Quid autem hoc rei est? Anne
Cynosura opponuntur florentissima & fortissima gentis Sa-
xonica Ecclesia? Tu verò Iacobe Andrea, sub quouis lapide
scorpium quaris: & ut de Aristogitone dixit Demosthenes, li-
mis oculis, scorpionis instar, me aspicias, & caudam vibrando,
ladere infeliciter satagis: quando nulla tua auctoritas, nulla
fides est apud bonos.

Tandem agnoscit eos mentitos, qui me sapē ad silentij me-
tum adductum fuisse, falso gloriari sunt: sed Pasquillico sui
testimonio, quo certè in deplorata causa ei magnopere opus
erat,

erat, suffultus, mendacium adspersit, quum historijs fabulisq; tempus me trivisse, ait. Memini, quum confertim tela in me dia multumq; sparsa essent, me tandem recitare historiam de beato Athanasio, quem quum blasphemi Ariani obtunderent, dixisse ferunt: Ite ad Iordanem; & videbitis Patrem, Filium, & Spiritum sanctum.

Mihi verò, Iacobe Andrea, incundum est confundi, tuo iudicio, id est, veritatis tuenda gratia laborantem, contumelias affici: nam has laudi mihi duco. De non entis efficacitate, si qui tumultuabuntur, comescet eos Christus, per sua organa. Ego verò neg, tibi neg, alijs posthac respondere dignabor: nisi aliud se velle Dominus Iesus ostenderit.

De presentia corporis Christi in pane, quam ex scripto colligi posse putat: de Berengariana palinodia approbatione: de pronomine (Hoc) quo panem non simplicem, denotatum ait: ita ut solet, garrit temerè. Certè constat eos, qui mecum cõtulerunt, negasse eo designatum panem: quod tum iuniores antea rectè concesserant. In mysterio panem id esse quod dicitur, videlicet Corpus Christi, non negamus: modo ita intelligatur, quemadmodum volunt hac Augustini verba: Secundum quendam modum, Sacramentum corporis Christi, Corpus Christi est: Sacramentum sanguinis Christi, sanguis Christi est. Epist. 23. Et, ut idem ait, In mysterijs, non quod sunt attenditur: sed quod significant. Aliud enim in eis videtur, aliud intelligitur.

De calumnijs & conuicijs quibus nostros homines, iurè à parte altera aspersos ait: deq; mea leuitate, de arrogantia mea: iudicium Deo permitto. Fateor me dignum qui contumelia afficiar, quia peccator sum: sed istud quoq; testor, non ita me affici, cum me potissimum peti video, quàm quum optimè meritos de Ecclesia & Repub. viros, quorum magna pars iam in caelis est, ab ingratis quibusdam & indoctis hominibus, sic af-

fici contumelia video, ut Christus Iesus ipse, qui illos ad opus suum sanctificauit, precipua afficiatur contumelia. Mihi verò de religioso silentio cogitanti, placet istud Gregorij 30 moral. Gloriosius est, iniuriam tacendo fugere, quàm respondendo superare: & si seruus conuictum dicat, iustus taceat: si infirmus iniuriam faciat iustus sufferat: & si pauper criminetur, iustus non respondeat.

De Doctore Patiente & Doctore Kirchnero, hoc tibi Iacobae Andrea, respondeo. Sibi duo plus praestare, quàm cateri, qui disputarunt mecum, potuerunt, ut tu quidem inuis: & si illis tantopere cordi erat defensio sua caussa: quamobrem, ille quidem vel vnico verbo ab illustrissimo Principe eius rei copiam sibi fieri non petiuit, & cur non auctor socijs fuit, ut à prolixis suis sermonibus abstinētes, doctiori doctore darent locum: ab illis enim, non à me, exclusus fuit: & cur hinc etiam symmystarum querimonias discessu suo excitauit? Mihi verò, nec Patiēs cateris, qui sunt argumentati doctior vnquam visus est: nec Doctor Kirchnerus, plane mihi ignotus est, quando ipso hic docente & disputante, ita ab eo humaniter inuitatus, de forma Dei & serui cum eodem ante quinquennium contuli, per Christi gratiam, ut ipsum quoque mecum esse collaturum, omnino mihi persuaseram. Certè quum antè incoatam Disputationem Heydelbergam reuersum, quidam mihi nunciarent, latatus sum: quod omnino mihi persuaderem, futurum ut mecum conferret humaniter & eruditè: qui tum adhuc Ordinarij Professoris personam sustinebat. Verum ille maluit differendi lampadem alijs gestandam tradere.

Iam si illi vestri tyrones, tantum negocij mihi & fecerunt & facere poterant, praesertim si omnes fuissent auditi: cur tu quasi caussa periclitante, in harenam profiluisti? An ut victo-
ria

ria gloriolam, discipulis ereptam, tibi vendicares? Mendacium autem est, quod addis illustrissimo Principi admirationi fuisse eum qui primo argumentatus est. Ego tamen dicam quod res est, abs te illum immodestia, & maledicentia longissime superatum. Et, quid si illi quoque Dominus Iesus oculos mentis aliquando aperiat? Certè nec ipsi, nec alteri admendum est, cur irascatur quispiam: quando & atas, & prolepsia fascinum, & alia quadam, ipsis non nihil patrocinantur.

Ea, qua de examine viginti ab hinc annis me iuvene habito, & de mea inscitia, addis Iacobe Andrea, nemo me magis agnoscit: secundum tamè Christum Dominum donorum qua penes seruos suos deponere dignatur omnium optimè consciū. Peccaui certè, etiā in meipsum, quod quum liberalis mea de te fiducia esset, te alloquutus sum semel atq; iterum: ignarus hac in parte futuri. Sed & tu peccaui, quod in erudito homini, testimonium doctrinae conferri voluisti: & quod donec me tibi ^{συμφωνῆν} & consentire, iudicasti, mihi laudes eas doctrinae & pietatis tribuisti, quas meo modulo superiores esse, semper iudicaui. Si te, aut alium aliquē pœnitet officiosa erga me humanitatis: boni consulam, si me iudicabitis vestris elogijs indignum. Fortassis autem venia aliqua tuo de me errori debetur: quando tum temporis calida adhuc tua inuentus fuit: & delicata profectò Theologia tua professio, qua minimum haberet crucis Christi testimonium. Mihi satis est, si Christi discipulus: non inscitia, sed atati olim mea saltem hoc Augustini dicto patrociner: Melius est nescire, quàm errare. melior est fidelis ignorantia, quàm temeraria scientia. Vt tamen de vbiuitate tua, eiusdem Augustini verbis, tibi Iacobe Andrea, dicam quod res est: Ignorans, qua sciri nequeunt, (inter hac profectò ementita vbiuitas tua est) culpa vacat. Enimuerò si tanta tum erat mea inscitia,

cur tibi omnium hominum (opinionem tamen tuam) doctissimam, saltem illud eiusdem Augustini, in mentem non venit: Non omnis ignorans immunis est, sed is solum, qui non habuit unde disceret. Ex tuis autem prælectionibus quas impræmeditatus esse, non tum dissimulabas, quæ tandem præclarè discere poteram: quum fontes ipsi siti laborarent?

Videt autem pius lector, quam astutè sibi caueat Iacobus Andreas à Paradoxis, quæ se audiuisset negat. Si idè de his portentis sibi negat pronuntiandum: quæ fronte ausus est & de cæteris tam monachaliter pronuntiare, quæ etiam non audiuit? Sorex suo sese prodit indicio.

Quæ de Arianismo addidit Iacobus Andreas, quæ demonstratiuè, ac etiam sæpenumerò à me sint refutata, non dignabor Iacobum Andream alio responso quam hoc, cuius nobis testis est Iesus Christus: Confitemur Dominum nostrum Iesum Christum, si Deitatem eius spectes, Deum esse naturam, esse Patri & Spiritui sancto coessentialem, coeternum ἕν ὡς ὁ υἱος si carnem eius consideres, esse semen Abrahamæ & Davidi, & fratribus per omnia similem, peccato excepto.

Ad Dei autem gloriam, & ut pij videant quibus calumnijs pugnet contra nos Iacobus Andreas, stolidum hoc eius Enthymema subiungam.

Grynæus factus est in Disputatione Heidelbergensi, quasdam prædicationes de Christo, cuius persona duabus naturis constat, figuratas esse, ad ἑἰς τὸν ἀνιδόσεως pertinere, ad proprias tamen reuocari posse.

Ergo & ipse, & quotquot cum eo faciunt, tropicum Christum fingunt. Quam autem bellè mutuum muliscabunt, quum discipuli vocem insulsissimam, magister noster, ita probat? Sed in eo publica discipuli confessioni, magister refragatur, quum negat ab illo concessam metonymiam in propositione: Petra erat Christus: magister autem secum ipse quoque pugnat, quum

quum metaphoram agnoscens, metonymiam negans, propriū tamen predicandi modum fingit. Fædè etiam sibi contradicit, quum eam locutionem sacramentalem, in qua disparatū, videlicet panis, de disparato videlicet de corpore Christi predicatur, agnoscit; metonymicam esse negat.

Notorium autem mendacium est, & Calvinum pia memoria unquam à nostris alienum fuisse, posteaquam fidei suæ testes libros edidit: & Respub. Helueticas, Geneuenses in suam tutelam, Et ante collegium Haganoense, ea lege unquam suscepisse, si Ministris de religione posset conuenire. Ac profectò hoc mendacium Iacobandricum admirationi nostris hominibus esse posset, si vera ab eo homine dici, persuasum hactenus habuissent. Suo usus est D. Calvinus dicendi genere, quod cum imperiti quidam secus quàm oportuit, interpretarentur, & scripta de consensu à Theologis composita & publicata sunt. Nihil autem hac ad politica illa.

Qua de Arianiis postea aspersit Iacobus Andreas, non magis ad nostras Ecclesias & earum Confessionem pertinent: quam ea qua Iudas Iscariotes admisit, ad Collegium Apostolicum, pertinent. Nouit autem Iacobus Andreas, & Gribaldum apud Tubingenses vixisse, quem ipse fassus est, Brentio cōtradixisse coram illustrib. Principe, de iisdem capitibus. Non autè Iacobus Andreas is est, nec unquam erit, ut eius sit nostris Magistratib. prescribere, quomodo cum hæreticis sit agendū. Ipsius autem & sociorum maiòrne erga nostros inhumanitas fuerit, an verò nostrorum erga illos, res ipsa loquitur. De eluenda Arianiismi macula, quam nemo nisi consceleratissimè mendax, nostris Ecclesiis, aspergere ausus est, non est, quare nobis rationem asserenda innocentia nostra indicet. Nemo enim nostrum est, qui non dicere possit: Conscia mens recti famæ mendacia ridet.

Qua de viperis meis morsibus idem subiunxit, suscepto

alterius patrocinio, ideo nō attingam, ut illius hominis (qui si potuisset, nihil non ad contumeliā meam dixisset licet ipse non minus fuerim erga ipsum officiosus, quā Tubingenses erga me & alios) honori consulam. Malo me malè tractari, quā alterius miseriam reterege. Et tacuisset Iacobus Andreas, si me quadam nosse sciret.

Præceptoribus honorem deferre paratus sum: iuramenti quo sum ad veritatis, non ad ubiuitatis professionem adstrictus, semper & memor & amans fui & ero, doctoris testimonium ut non sperno, ita nec aliter quā piè docendo & viuendo tueri studio. non dubito autem istam Iacobe Andrea exprobrationem, viros sapientes, eo habituros loco quō oportet. De posterioribus meis curis, pronuntiabunt iidem. Ego sanè, donec ex parte cognoscere, ex parte nos prophetare videro, progrediendum nobis in Christi mysterio, & proficiendum iudicabo: ac valde delector in his arumnis, illo nobili dicto Gregorij: Nemo quantum proficit, nisi inter aduersa cognoscit.

Vitio mihi vertit Iacobus Andreas, etiam exhortationem ad studium veritatis & pacis, quam ad iuuentutem instiuit: & mecum multis præstantibus viris ad Christi tribunal, impudenter reuocat. At ego lator hoc iudice causam nostram dijudicandam, cuius tribunal ne tu quidem Iacobe Andrea declinare poteris: Omnes enim sistemur apud tribunal Christi. Ro. 14. 10. Cetera qua addere tibi placuit, tibi quoque, relinquam: Deum interim orans, ut nos qui credimus D. Iesum in carnè venisse, vnum in Christo Iesu Filio suo in æternum esse velit. Gratias autem illi ago, quòd (ut me infirmitatis & peccatorum meorum causa paterna sua ferula subijceret, non multo post exhilarandum & vindicandum ab opprobrio) contumelijs tantis me prius voluit affici: vnà cum multis alijs pijs hominibus. Tibi etiam Iacobe Andrea, ignosco: ac Deum precor,

ut ne tibi statuat hoc peccatum, quod tot Dei seruis horribiliter diuſ, maledixiſti, ut venundatus ad maledicendum videaris: & ut tibi det ſpiritum reſpicientia, manſuetudinis & veritatis.

Iam tu quoque, candide & Chriſtiane Lector, mihi conueniendus & rogandus es, ut mihi ſicubi videor dolori indulgiſſe nimium, & aſterioribus vocibus uſus, ignoſcas pro tua humanitate. Multis annis atroces iniurias quorundam hominũ ſuli: ſed quod publicis ſcriptis non agerent, boni mihi omnia conſulenda duxi. Quia verò Iacobus Andreas, cuius modi ſcriptis (Baſiliẽſi Academia ne id fieret, hortante) me adortus eſt, qualia nec ab illo nec ab alijs multis, longo iam tempore non ſunt edita, & cauſa in primis & honoris & innocentia mea deſenſio mihi fuit ſuſcipiẽda. Quum autẽ utriuſq; rationem iam habuerim, Deum in poſterum orabo, ut à cõtentione linguarum, & ſtyli, me & alios ſuos ſeruos liberet: & ut mihi de pietate docere in viuere, tum etiã pro Eccleſia pace vota facere. Placet enim mihi illud Valeriani Episcopi: Sicut nihil eſt deformius, quã reſpõdere furioſis: ita nihil vtilius, quã tacere prouocatis: nullus eſt finis inimicitijs, niſi ad tẽpus obtemperemus iratis. Sic tamen obtemperabo illis, ut interim alienus maneam ab errore. Si qui in poſterum quoque tumultuabuntur, non patiar neutiſquam neceſſarijs certaminibus docendi labores, quibus deſungor, interturbari.

Vtinam nunquam triſtitia afficiamus ſpiritum illum ſanctum Dei, per quem obſignati ſumus in diem redemptionis.

Vtinam omnis amaritudo & excañdeſcentia, et ira & clamor, & maledicentia, tollatur ex nobis, cum omni malitia.

Vtinam ſimus alij in alios benigni, miſericordes, condonantes nobis inuicem: ſicut & Deus in Chriſto condonauit nobis. Ephes. 4. 30. 31. 32.

Gratia Dei Patris, & plenitudo benedictionis Ieſu Chriſti
Serua-

1005763

seruatoris nostri, sit cum omnibus sanctis, qui eum in spiritibus
& veritate adorant: & Pax fratribus, Amen. Scripsi Heydel-
berga die 30, Septemb. quae anno Aera Christiana 422, emor-
tualis beati Hieronymi fuit.

ΑΔΗΛΑ.

ἄπολε βλαβῶσαιμι φίλω κακόν, αὐτὸς ἔχοιμα:
αἰ δέτε κἄν ὁμοί, τῶν μίμηλε θεῶ

Correctio quarundam mendarum

Pagina. 5. lin. 4. cuiusquam. 7. neutiquam. pag. 6. lin. 4. simpliciterq; pag.
8. li. 28. assueneram pag. 9. li. 15. gratius. 17. neutiquam pag. 14. li. 29. de calum-
nioso. pa. 19. li. 32. Credo pag. 21. li. 15. dele oportet. scribe de beo. p. 22. l. 13. promo-
veretur. pa. 23. li. 15. Vel existis. 19. indicandum. p. 24. l. 16. Matæologia p. 31. li. 15.
& pro di. pag. 33. lin. 16. minimum pro nimum. p. 34. l. 31. debeat p. 36. li. 7. ocy nō
officij. p. 41. l. 1. pro cōperi intellexi. pa. 41. l. 7. Curas p. 58. l. 14. dele pro p. 62. l. 10.
credimus p. 71. l. 27. aqne maledicum. pro maledictiorem. l. 31. futurum Sr. p.
72. l. 1. pro iudicaturus. iudicent l. 2. retineant. p. 73. l. 13. cōiucij; nō coniuncti.
pag. 74. l. 32. ait. non aut. pag. 75. li. 5. Quid. nō quod. l. 8. alia scripta. l. 9. Testan-
tur id ipsum. p. 77. l. 14. iuueni olim. pa. 83. l. 9. non suo loco sunt posita hac Verba.
Et ante colloquium Haganoense. li. 14. dele. & pag. 84. lin. 21. studebo.